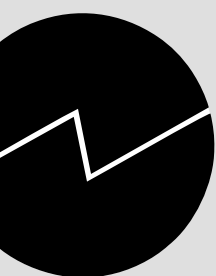

10. juni 1999

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

Aktuell utdanningsstatistikk

Utdanning i Norge

Nøkkeltall 1999

3 / 99

Publisert i samarbeid med
Kirke-, utdannings- og
forskningsdepartementet.

Aktuell utdanningsstatistikk

I *Aktuell utdanningsstatistikk* publiseres statistikk på ulike emneområder innenfor utdanningsstatistikken.

Husk å oppgi kilde: Statistisk sentralbyrå ber om å bli oppgitt som kilde når statistikk eller andre opplysninger fra dette heftet blir gjengitt.

Ansvarlig seksjon: Seksjon for befolknings- og utdanningsstatistikk.

Redaktør: Elisabetta Vassenden.

Redaksjonsmedarbeidere: Terje Risberg, tlf. 62 88 52 68, e-post: terje.risberg@ssb.no, Tor Jørgensen, tlf. 62 88 52 69, e-post: tor.jorgensen@ssb.no, Elin Bjørkli Såheim, tlf. 62 88 51 06, e-post: elin.saheim.bjorkli@ssb.no, faks 62 88 52 89.

Redigering: Randi Hansen Øiseth.

Priser: Pr. år kr 420,00 inkl. mva. Enkelt-nummer kr 50,00 inkl. mva.

Forespørsel om salg og abonnement

rettes til: Statistisk sentralbyrå, Salg- og abonnementservice, 2225 Kongsvinger, tlf. 62 88 55 00, faks 62 88 55 95, e-post: salg-abonnement@ssb.no.

ISSN 1500-4295
F-4059/99

Elektronisk formidling

Foruten papirutgaven finnes publikasjonen tilgjengelig i elektronisk versjon under SSBs webtjeneste på Internett. Adressen er <http://www.ssb.no>. Tabellene kan lastes ned i Excel.

Andre tabeller

Spesialtabeller kan bestilles fra Statistisk sentralbyrå.

Standardtegn

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Rettet siden forrige utgave	r

Innhold

1. Norsk utdanning	3
2. Grunnskolen	7
3. Videregående opplæring	13
4. Universiteter og høyskoler	20
5. Voksenopplæring	25
6. Lærere og vitenskapelig personale	31

Innledning

Gjennom *Aktuell utdanningsstatistikk* ønsker Statistisk sentralbyrå å øke tilgjengeligheten til og aktualiteten på statistikk om utdanningsaktiviteter i Norge. Statistisk sentralbyrå ønsker også gjennom denne publikasjonsserien å presentere et bredere spekter av statistikk om elever og studenter i Norge. Serien forsøker å dekke interessenters behov for nøkkeltall for utdanningssektoren.

Aktuell utdanningsstatistikk er finansiert i fellesskap av Statistisk sentralbyrå og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Både Statistisk sentralbyrå og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet bidrar med materiale til publikasjonsserien. Statistisk sentralbyrå har det redaksjonelle ansvaret for publikasjonene og står ansvarlig for den faglige kvaliteten.

Aktuell utdanningsstatistikk vil bli utgitt ca. 10 ganger pr. år, og vil i tillegg til denne nøkkeltallspublikasjonen for grunnskolesektoren i Norge inneholde egne publikasjoner for de andre sektorene av utdanningssystemet; Videregående skoler, Universiteter og høyskoler, Voksenopplæring samt en fellespublikasjon for alle sektorer. De andre publikasjonene tar for seg aktuelle temaer i utdanningsstatistikken.

Denne nøkkeltallspublikasjonen inneholder både grunnskolestatistikk, statistikk over videregående skoler, universitets- og høyskolestatistikk og voksenopplæringsstatistikk. Publikasjonen inneholder bl.a. både elev- og studentstatistikk, statistikk over skoler og lærere og over den offentlige ressursbruken i utdanningssystemet. I framstillingen er det lagt vekt på å gi et bilde av utviklingen de siste årene.

Grunnlaget for publikasjonen er i sin helhet levert av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Noen tall kan derfor avvike fra SSBs offisielle statistikk. Årsaker til dette er forsøkt gjort rede for i innledningen av hvert kapittel

1. Norsk utdanning

1.1. Innledning

Denne publikasjonen gir en oversikt over sentrale tall og utviklingstrekk i grunnskole, videregående opplæring, universiteter og høyskoler og voksenopplæring. Kapittel 1 gir en kort omtale av de enkelte sektorer, mens en fyldigere omtale av hver sektor følger i kapitlene 2-5. I kapittel 6 gis det informasjon om antallet lærere innen den enkelte sektor, og en ser særlig på de siste års utvikling av kjønnsfordelingen innen denne yrkesgruppen.

1.1. Skoler, lærere, helårselever og offentlige utgifter i norsk utdanning 1998¹

	Antall skoler	Årsverk lærere	Helårs-elever/studenter	Offentlige utgifter Mill. kr
I alt	3 861	86 249	905 388	61 293
Grunnskoler	3 278	49 717	569 044	28 436
Videregående skoler	515	24 551	168 587	16 297
Universiteter og høyskoler	68	11 981	167 757	16 560

¹ I offentlige utgifter til grunnskolen er også førskoler inkludert. For øvrig omfatter tabellen ikke førskoler, læringer, folkehøgskoler, annen voksenopplæring og offentlige utgifter utenom de tre hovednivåene.

1.2. Grunnskolen

1.2.1. Beskrivelse og utviklingstrekk

Kommunene har ansvaret for at alle barn og unge får grunnskoleopplæring i samsvar med gjeldende lover og forskrifter. Fra skoleåret 1997/98 består den obligatoriske grunnskolen av 1.-10. trinn. Barna starter vanligvis i grunnskolen det året de fyller seks og slutter det året de fyller 16 år.

Grunnskolen er inndelt i 3 hovedtrinn;

- småskoletrinnet med 1.-4. klasse
- mellomtrinnet med 5.-7. klasse
- ungdomstrinnet med 8.-10. klasse

Samlet minstetimetall per år for 1. - 10. trinn er 9 538 timer, fordelt med 760 timer per klasse på småskoletrinnet, 1 026 timer per klasse på mellomtrinnet og 1 140 timer per klasse på ungdomstrinnet.

Skoleåret 1998/99 var det 569 000 elever i grunnskolen, om lag 11 000 flere enn i 1997/98. Elevtallet, inklusive om lag 60 000 seksåringer, var skoleåret 1998/

99 på nivå med elevtallet i 1983/84, men fremdeles i underkant av 4 prosent lavere enn i skoleåret 1980/81. Prognosene viser at det i skoleåret 2005/06 vil være 615 000 elever i grunnskolen, det høyeste elevtallet i perioden frem til 2008/09. Dette tilsvarer 4 prosent flere elever enn i skoleåret 1980/81.

Grunnskolestrukturen i Norge er desentralisert, og elevene i går på skoler av svært ulik størrelse. Skoleåret 1998/99 gikk i overkant av 10 prosent av elevene i skoler med færre enn 100 elever, 71 prosent i skoler med mellom 100 og 400 elever, og 19 prosent gikk i skoler med mer enn 400 elever.

Siden skoleåret 1980/81 har endringer i skolestrukturen ført til at det er blitt færre små skoler i Norge, mens antallet mellomstore skoler har økt. Andelen små skoler med under 50 elever er redusert fra 30 til 22 prosent av det totale antall skoler, mens andelen skoler med mellom 50 og 300 elever har økt fra 50 til i underkant av 60 prosent av alle skoler. Antall skoler med mer enn 400 elever er redusert med 115. Disse skolene utgjorde 10 prosent av skolene i 1980/81 og i underkant av 7 prosent i 1998/99.

I perioden fra 1980 og frem til 1992 var det en betydelig vekst i ressursbruken i grunnskolen per elev og per klasse. Flere enkeltfaktorer, som økte ressurser til spesialundervisning og endrede lesepliktsbestemmelser er forklaringer på ressursveksten. Fra 1993 til 1997 har ressurs situasjonen i grunnskolen per elev og per klasse vært forholdsvis stabil på henholdsvis 43 000 kr og 860 000 kr målt i 1997-kroner¹.

1.2.2. Datakilder

For grunnskolesektoren er hovedkilden til data Grunnskolens informasjonssystem (GSI). GSI-basen har data fra og med skoleåret 1991/92. Dette er en database utviklet og kvalitetssikret av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) til og med skoleåret 1997/98. Fra og med skoleåret 1998/99 har Statistisk sentralbyrå (SSB), etter avtale med KUF, overtatt ansvaret for utvikling, vedlikehold og kvalitetssikring av GSI. Dataene samles inn fra kommunene per 1. september hvert år. Dataene blir registrert i lokale GSI-baser ved statens utdanningskontorer før de blir oversendt SSB. GSI-basen omfatter i tillegg til data for vanlige grunnskoler, data om spesialskoler og institusjonsskoler og voksenopplæring på grunnskolens område.

¹ Driftsutgiftene er hentet fra kommuneregnskapet kap 1.210 og 1.260, postene 01-12 og 15-29. Elev -og klassetall er hentet fra vanlige kommunale og interkommunale grunnskoler.

1.3. Videregående opplæring

1.3.1. Beskrivelse og utviklingstrekk

Fylkeskommunene har ansvar for drift og utvikling av videregående opplæring. Rammebetingelsene for fylkeskommunene er lagt blant annet gjennom lov om videregående opplæring og lov om fagopplæring i arbeidslivet samt inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner.

Videregående opplæring bygger på grunnskolen og hører normalt hjemme i 11.-13. skoleår (aldersgruppen 16-19 år). Videregående opplæring fører frem til studiekompetanse, fagbrev/svennebrev eller annen yrkeskompetanse. Fagopplæring i videregående opplæring bygger på hovedmodellen som innebærer at elever som ønsker yrkeskompetanse, får to års grunnleggende opplæring i skole og to års spesialisering i bedrift, hvorav et år med opplæring og et år med verdiskaping. En forutsetning for at hovedmodellen skal fungere etter intensjonene er at det finnes tilgjengelige læreplaner.

Til skoleåret 1998/99 var det ca. 153 400 søkere til videregående opplæring ved det fylkeskommunale fellesinntaket. I skoleåret 1996/97 og 1997/98 var antall søkere henholdsvis ca. 143 700 og 155 500. Det totale antallet elever i videregående opplæring er redusert i perioden høsten 1990 til høsten 1998, med unntak av en liten økning i 1996. I 1990 var det registrert ca. 209 600 elever, mens det i 1998 var 168 600 elever i videregående skoler. I tillegg kommer lærlingene som tar opplæringen i bedrift. Antall lærlinger har økt i samme perioden med 10 800 fra ca. 21 000 til nesten 31 800.

Antall nye lærekontrakter har variert fra i underkant av 8 000 til i nesten 10 700 i perioden 1990 til 1995. Nye lærekontrakter økte kraftig fra og med 1996. I 1998 var det registrert om lag 15 900 nye lærekontrakter. Antall nye lærekontrakter registreres per kalenderår.

I 1998 var antallet videregående skoler 515. Dette inkluderer de private videregående skolene som er godkjent av KUF. Det har vært en jevn reduksjon i antallet skoler siden 1990. I 1990 var antallet 739.

Kjønnsfordelingen mellom studieretningene er tradisjonell. På studieretningen for helse- og sosialfag var ca. 90 prosent av elevene jenter i 1998, mens det var under 10 prosent jenter på studieretningene for mekaniske fag, elektrofag og byggfag.

1.3.2. Datakilder

For videregående opplæring er datakildene hovedsakelig Lokale Inntaksdata (LINDA)-systemene og Videregående skoles informasjonssystem (VSI).

Fylkeskommunene har utviklet og eier et edb-system for administrasjon av inntaket av elever til videregående skole, LINDA-inntak. Systemet er individbasert og inkluderer alle kurs og fag i tillegg til søkerens karakterer.

KUF mottar fire ganger i året summariske rapporter fra samtlige fylkeskommuner basert på registrerte tall fra LINDA-inntak. Fylkeskommunene rapporterer i tillegg individopplysninger om elever og lærlinger til SSB som benyttes til offisiell statistikk.

KUF opprettet VSI i 1990. Opplysningene blir samlet inn ved hjelp av spørreskjemaer til alle landets videregående skoler, som besvares per 1. oktober hvert år. Dataene blir registrert i lokale VSI-baser ved statens utdanningskontorer før de blir oversendt KUF. Etter kvalitetskontroll er endelige data normalt klare i mars/april. Basen inneholder data om ressurser, elevtall på kurs, elevtall på fag og oversikt over fremmedspråklige elever. Elevtallene i VSI-systemet er hentet fra LINDA-inntak fra og med skoleåret 1996/97.

For administrasjon av fagopplæring i arbeidslivet utviklet departementet et administrativt system - SASA. Systemet ble nedlagt 1. oktober 1996 i forbindelse med de endringer i struktur og administrasjon av videregående opplæring som Reform 94 medførte. Fylkeskommunene har etter Reform 94 hele ansvaret for administrasjon av fagopplæringen. I den forbindelse har de utviklet et individbasert administrasjonssystem - LINDA-fagopplæring. Systemet omfatter blant annet formidling av lærlinger, registrering av lærlinger, lærlingkontrakter, administrasjon av tilskuddsordninger og fag-/svenneprøveavleggelse. LINDA-fagopplæring er ikke koplet til en sentral base men administreres av den enkelte fylkeskommune.

1.4. Universiteter og høyskoler

1.4.1. Beskrivelse og utviklingstrekk

Høyere utdanning tilbys ved fire universiteter, seks vitenskapelige høyskoler, 26 statlige høyskoler, to kunsthøyskoler og 30 private høyskoler med studietilbud godkjent etter privathøgskoleloven. De offentlige utdanningsinstitusjonene er underlagt lov om universiteter og høyskoler. Institusjonene under denne loven skal gi høyere utdanning som er basert på det fremste innen forskning, kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap. Utdanningstilbudene ved institusjonene varierer fra kortere halvårige og ettårige kurstilbud, til flerårige yrkesrettede utdanninger, lengre profesjonsutdanninger, ulike videreutdanningstilbud, hovedfag og doktortrad. Institusjonene har også ansvar for å gi eller organisere etterutdanning på sine fagområder.

Innenfor et nasjonalt nettverk for høyere utdanning og forskning (Norgesnett) skal institusjonene samarbeide og utfylle hverandre i sine faglige aktiviteter. Utdanningstilbud skal utformes og ses i sammenheng, og målet er en optimal nasjonal og regional fordeling av studietilbud basert på samarbeid og arbeidsdeling mellom regioner og institusjoner. Det er også lagt vekt på å utvikle gode overgangsordninger mellom utdanningsinstitusjonene i Norgesnett. Det er videre et mål å balansere prinsippene for dimensjonering av de ulike studiene på en måte som best mulig dekker arbeidslivets

behov for personell med høyere utdanning, samtidig som flest mulig av de utdanningsøkende får et tilbud i samsvar med sine ønsker.

Som en følge av blant annet økt søkning til høyere utdanning har utdanningskapasiteten innenfor høyere utdanning i Norge økt betydelig siden slutten av 1980-tallet. Høsten 1990 var samlet kapasitet om lag 125 000 studieplasser. Til sammenlikning var samlet kapasitet høsten 1998 nærmere 169 000 studieplasser. Dette er en økning i kapasitet på rundt 36 prosent.

Søkningen til høyere utdanning har imidlertid vist en svak nedgang siden midten av 1990-tallet. Til opptaket høsten 1998 var det registrert 86 600 søkere, noe var en nedgang på om lag 6 500 i forhold til året før. Søkningen er størst til de store institusjonene i Sør-Norge, mens det er registrert en tendens til at de mindre institusjonene utenom de store byene har hatt en nedgang i rekruttering av studenter de siste årene.

Antall 19-åringer vil i følge fremskrivningsprognoser reduseres i perioden frem til 2003, før det igjen stabiliseres og senere øker frem mot 2010. Andelen 19-åringer som søker høyere utdanning har dessuten de siste årene vært lavere enn tidligere. Det kan likevel forventes at antall voksne søkere til høyere utdanning vil øke som følge av satsingen på etter- og videreutdanning. Det er også en større andel av årskullene som begynner i videregående skole, og et økende antall av de unge har planer om å studere. Det er derfor for tidlig å gi en endelig prognose om søking til høyere utdanning for de nærmeste årene.

1.4.2. Datakilder

I denne publikasjonen er Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) det viktigste datagrunnlaget for universitets- og høgskolestatistikken. Databasen inneholder statistikk om universiteter, vitenskapelige høgskoler og statlige høgskoler. Statistikken er basert på innrapporterte data fra institusjonene og omfatter organisasjonsdata, data om studietilbud, studentdata, økonomiske data, personaldata og arealdata. Fra 1999 inngår også studentdata fra private høgskoler som mottar statstilskudd. Utvikling og drift av basen er lagt til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD).

De enkelte skolene rapporterer også individopplysninger om studentenes utdanningsaktiviteter til SSB. Gjennom disse opplysningene lager SSB offisiell statistikk for hele universitets- og høgskolesektoren. I tillegg til skoler som rapporterer til DBH, inkluderer denne statistikken også studenter ved skoler som ikke faller under KUFs ansvarsområde, bl.a. militære høgskoler og Politihøgskolen. Den offisielle statistikken inneholder også opplysninger som studentenes bosted, innvandringskategori, sosial bakgrunn m.m.

1.5. Voksenopplæring

1.5.1. Beskrivelse og utviklingstrekk

Lov om voksenopplæring gir bestemmelser om ansvar, organisering og finansiering av voksenopplæringen. Nærmere bestemmelser om opplæring for voksne på de ulike nivåene er gitt i lovverket for henholdsvis grunnskole, videregående opplæring og fagopplæring i arbeidslivet og høyere utdanning. Virksomheten ved folkehøgskolene reguleres av lov om folkehøgskoler.

Opplæringstilbudene til voksne gis dels av de offentlige utdanningsinstitusjonene (grunnskoler, videregående skoler, høgskoler og universiteter), og dels av de frittstående/private institusjoner og organisasjoner (studieforbund, folkehøgskoler og fjernundervisningsinstitusjoner).

Det totale omfanget av voksenopplæringen har ikke endret seg vesentlig i den siste tiårsperioden, men det har vært en endring i innholdet i retning av en sterkere fokusering mot arbeidslivets behov.

Kommunenenes engasjement er konsentrert om spesialundervisning på grunnskolens område, mens det gjennomgående er et lavt engasjement i eksamensrettet grunnskoleopplæring. Opplæring i norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere, flyktninger og asylsøkere er også et kommunalt ansvar, med statlig finansiering.

Det har de siste tre årene vært en markert nedgang i antall voksne søkere og elever i ordinær videregående opplæring. Studieforbundene har en økt aktivitet i videregående opplæring, organisert som studiearbeid. Dette gjelder ikke minst teoriopplæring til fagbrev for voksne med yrkeserfaring (§ 20), som har økt betydelig de siste årene.

Elevtallet i folkehøgskolene har vært stabilt i omfang med vel 28 000 deltakere i 1998 fordelt på 13 000 på kurs over 16 uker og 15 000 på kortere kurs. Omfanget av opplæringen i studieforbund og i de frittstående fjernundervisningsinstitusjonene er redusert i de siste årene. Redusert offentlig tilskudd er trolig hovedårsaken til reduksjon i deltakertallet. Deltakertallet for studieforbund var i 1997 på 712 000 og i 1998 er det på 693 000. For fjernundervisningsinstitusjonene er statistikken for 1998 og tidligere år ikke direkte sammenliknbar pga. omlegging av statistikken.

1.5.2. Datakilder

Voksenopplæringen henter sine data fra ulike kilder. For folkehøgskolene og for fremmedspråklige voksne har KUF egne databaser for aggregerte data på skolenivå og kommunenivå. For studieforbundenes og fjernundervisningens virksomhet² hentes data fra SSB. Når det gjelder data for voksne innenfor grunnskoleopplæ-

² Dette gjelder virksomheten til fjernundervisningen for 1998. fra tidligere år hentes data fra basen til Norsk forbund for fjernundervisning (NFF)

ring og videregående opplæring, hentes data fra GSI og VSI. For arbeidsmarkedsopplæring hentes tall fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

1.6. Finansiering

Bevilgninger fra staten til fylkeskommuner og kommuner blir hovedsakelig gitt som rammetilskudd. Dermed er midler til utdanningsformål underlagt fylkeskommunale og kommunale prioriteringer innenfor de rammene som følger av lover og annet statlig gitt regelverk. Statlige midler til finansiering av f.eks. grunnskoler, videregående opplæring og voksenopplæring overføres i hovedsak via rammetilskudd til kommunene og fylkeskommunene over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. I tillegg bidrar staten over KUFs budsjett med øremerkede midler til spesielle formål i de enkelte sektorer. Med noen unntak blir bevilgninger til høyskolesektoren gitt over KUFs budsjett.

Foreløpige tall for 1998 viser at 73 milliarder kroner av offentlige midler ble benyttet til utdanningsformål i det offentlige regi. I tillegg støttes private skoler og organisasjoner med betydelige beløp. I 1998 ble det tildelt 395 millioner kroner til privat grunnskoleundervisning, 485 millioner kroner til private videregående opplæring, mens 310 millioner kroner ble gitt som tilskudd til privat høyskoleutdanning. I tillegg kommer utgifter som dekkes av institusjonene selv.

Utdanning, helsestell og sosial trygd utgjør de tre største utgiftspostene i offentlig forvaltning. Utgiftsandelene til utdanning i prosent av offentlig forvaltnings utgifter har vært stabile de siste årene og har under 1990-tallet utgjort ca. 6,5 prosent av brutto nasjonalprodukt (BNP). I 1998 var andelen på 6,6 prosent av BNP

1.2. Offentlige utgifter, etter formål. 1980, 1985, 1990 og 1998*. Milliarder kroner

Formål	1980	1985	1990	1998
Forsvar	8 195	12 960	22 297	25 841
Undervisning	17 664	28 347	44 374	73 047
Helsestell	18 443	30 746	45 675	79 843
Sosial trygd og velferd ...	40 127	71 328	125 376	192 175
Samferdsel	10 061	14 330	19 732	27 469

2. Grunnskolen

2.1. Innledning

Dette kapitlet gir en oversikt over sentrale størrelser og utviklingstrekk for grunnskolen. Variasjoner mellom fylkene er vist på utvalgte områder. Utviklingstrekk for blant annet elevgrunnlag, skolestruktur og timefordeling er fremstilt i tabeller. Når det gjelder omtale av grunnskoleopplæring for voksne, vises det til kapittel 5.2.

Grunnskolen er delt i barnetrinnet, som består av småskoletrinnet (1.-4. trinn) og mellomtrinnet (5.-7. trinn), og ungdomstrinnet (8.-10. trinn). Grunnskolene kan ha bare barnetrinn, bare ungdomstrinn eller være kombinerte skoler som omfatter både barne- og ungdomstrinnet. Grunnskolene kan være fulldelte (elevene i alle klasser er på samme klassetrinn) eller fådelte (elever på forskjellig klassetrinn får undervisning i samme klasse).

Om statistikken

Data i kapitlet er hentet fra SSBs utdanningsstatistikk for skoleårene 1980/81 til 1992/93 og fra GSI fra og med skoleåret 1993/94. Dataene i GSI er på skolenivå og omfatter elev- og klassetall, årstimer, årsverk, antall elever fra språklige minoriteter og antall elever som får spesialundervisning etter enkeltvedtak ved ordinære kommunale, interkommunale, fylkeskommunale, statlige og private grunnskoler. Statistikken innhentes fra kommunene via statens utdanningskontorer til SSB med årlig tellingstidspunkt 1. september. Data for skolefritidsordningen (SFO) er hentet fra KUFs SFO-base.

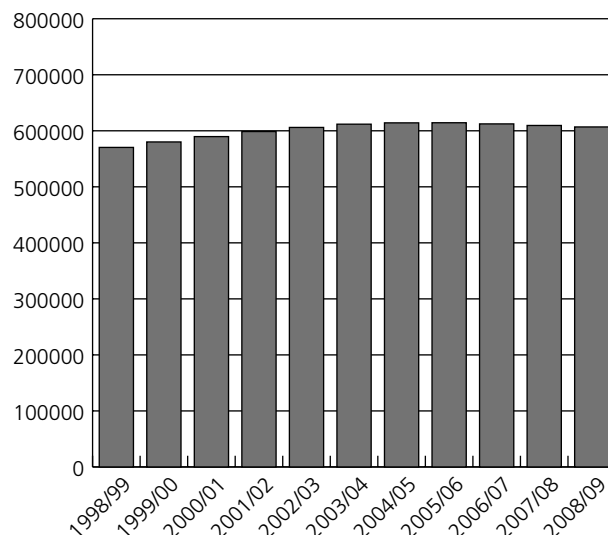
2.2. Antall elever øker

Skoleåret 1998/99 var det totalt 569 000 elever i grunnskolen i Norge. Dette er en økning på 10 800 elever i forhold til skoleåret 1997/98. Denne økningen, som skyldes at kullet som begynner i skolen er mye større enn avgangskullet, vil fortsette frem til skoleåret 2005/06. Samlet økning i elevtallet i grunnskolen vil bli på om lag 45 000 fra 1998/99 til 2005/06³, jf. figur 2.1. Økningen vil være særlig stor de nærmeste 2-3 årene når de små fødselskullene fra midten av 1980-tallet går ut av ungdomsskolen.

I perioden 1980/81 til 1992/93 gikk elevtallet i grunnskolen ned med 22 prosent. Fra skoleåret 1992/93 til 1996/97 økte elevtallet med 5 prosent. Fra 1996/97 til 1997/98 økte elevtallet med ca. 15 prosent, inklusive seksåringer, og 2 prosent når seksåringene er holdt utenfor. Økningen fra 1997/98 til 1998/99 var også 2 prosent.

³Tallet på elever i vanlige grunnskoler er noe lavere enn antall barn i fremskrivningene. Dette skyldes blant annet at barn ved spesialskoler og institusjonsskoler ikke er medregnet i elevtallet.

Figur 2.1. Antall barn i grunnskolealder 1. januar i skoleårene 1998/99-2008/09

Kilde: SSBs befolkningsfremskrivning fra 1996 etter prognosemodell M1.

Antall klasser ble redusert med 4 700 eller ca. 17 prosent i perioden 1980/81 til 1992/93. Klassetallet har vært forholdsvis stabilt mellom 1992/93 og 1996/97, men økte med 15 prosent fra 1996/97 til 1997/98, blant annet som følge av skolestart for seksåringene. Fra 1997/98 til 1998/99 var økningen på i overkant av 1 prosent.

Antall elever per klasse var i 1980/81 20,7. Frem til 1990/91 gikk dette ned til 19,1 mens det siden har vært en jevn økning i antall elever per klasse. Dette selv om det siden 1992/93 har det vært en økning i klassetallet i grunnskolen. Men den prosentvise økningen i klassetallet har vært noe lavere enn økningen i elevtallet i samme periode. Utviklingen tyder på at det har vært ledig kapasitet i klassene i forhold til gjeldende klassesdelingsregler. I 1998/99 var gjennomsnittlig klassestørrelse 19,9, noe som er høyere enn i 1990/91, men lavere enn i 1980/81.

Den relative endring i elevtallet varierer mye mellom fylkene. I 6 av fylkene, Akershus, Oslo, Vest-Agder, Aust-Agder, Rogaland og Vestfold, var elevtallet i 1998/99 inklusive seksåringer høyere enn det var i 1980/81. Nord-Trøndelag, Oppland, Nordland, Troms og Finnmark har hatt den største reduksjonen i elevtallet i perioden. I Finnmark var elevtallet inklusive seksåringer i 1998/99 bare i overkant av 71 prosent av

2.1 Grunnskolen. Elever, klasser og skoler. Absolutte tall og indeks(1980/81=100). 1980/81-1998/99

Skoleår	Absolutte tall			Indeks (1980=100)			Gjennomsnittlig antall elever pr. klasse
	Elever	Klasser	Skoler	Elever	Klasser	Skoler	
1980/81	591 323	28 574	3 518	100	100	100	20,7
1982/83	576 910	28 135	3 539	97,6	98,5	100,6	20,5
1984/85	550 136	27 288	3 539	93	95,5	100,6	20,2
1986/87	519 867	26 318	3 509	87,9	92,1	99,7	19,8
1988/89	492 769	25 591	3 475	83,3	89,6	98,8	19,3
1990/91	471 779	24 692	3 406	79,8	86,4	96,8	19,1
1992/93	463 309	23 852	3 352	78,4	83,5	95,3	19,4
1993/94	468 247	24 062	3 330	79,2	84,2	94,7	19,5
1994/95	471 871	24 045	3 313	79,8	84,1	94,2	19,6
1995/96	478 605	24 288	3 290	80,9	85	93,5	19,7
1996/97	486 739	24 529	3 287	82,3	85,8	93,4	19,8
1997/98	558 247	28 228	3 273	94,4	98,8	93	19,8
1998/99	569 044	28 650	3 277	96,2	100,3	93,1	19,9

¹ Tabellen omfatter statlige, kommunale og private grunnskoler. Antall elever og klasser ved norske grunnskoler i utlandet og kommunale, fylkeskommunale og statlige spesialskoler og institusjonsskoler er ikke med i tabellen.

2.2 Elever, etter skolefylke. 1998/99 og i prosent av elever i 1980/81 og 1997/98

Skolefylke		Elever i skoleåret 1998/99	
		I prosent av elever i 1980/81	I prosent av elever 1997/98
I alt	569 044	96,2	101,9
Oslo	48 303	117,8	102,8
Rogaland	53 262	112,1	101,7
Akershus	62 518	109,4	103,5
Vest-Agder	21 812	103,3	102,7
Aust-Agder	13 664	101,9	99,6
Vestfold	27 363	101,8	102,7
Hordaland	58 367	97,7	101,8
Buskerud	29 146	97,0	102,0
Sogn og Fjordane	14 926	93,9	101,1
Sør-Trøndelag ...	33 375	91,6	101,5
Telemark	20 852	90,9	101,8
Østfold	29 816	89,9	103,0
Møre og Romsdal	32 859	89,4	100,3
Hedmark	22 502	86,3	101,5
Nord-Trøndelag	17 303	84,2	101,2
Oppland	21 816	84,2	101,8
Nordland	31 762	82,4	101,5
Troms	19 575	80,2	100,9
Finnmark	9 823	71,3	101,0

elevtallet i 1980/81. Alle fylkene bortsett fra Aust-Agder har imidlertid hatt en vekst i elevtallet fra 1997/98 til 1998/99. Akershus og Østfold har hatt den største veksten med henholdsvis 3,5 og 3 prosent. Akershus var det fylket som i 1998/99 hadde flest elever, med ca. 11 prosent av samlet elevtall, mens Finnmark hadde færrest elever (ca. 2 prosent av samlet elevtall).

2.3. Flere skoler

2.3.1 Nedlagte og opprettede skoler

Fra skoleåret 1997/98 til 1998/99 ble det i GSI registrert 31 nedlagte og 35 opprettede skoler. 10 av skolene som var registrert som nedlagte hadde mer enn 100

2.3 Nedlagte og opprettede grunnskoler, etter skoletype og skoleslag fra 1997/98 til 1998/99

Skoleslag	Nedlagte		Opprettede	
	Fulldelte	Fådelte	Fulldelte	Fådelte
I alt	10	21	28	7
Barneskoler	5	17	18	4
Ungdomsskoler	4	-	3	-
Kombinerte barne- og ungdomsskoler	1	4	7	3

Kilde: GSI.

elever skoleåret 1997/98. I de tilfellene der store skoler er registrert som nedlagte er det som regel tale om organisatoriske endringer, f.eks. at en kombinert skole erstattes av en ren barne- og eller ungdomsskole. 18 nedlagte skoler hadde under 30 elever skoleåret 1997/98.

I gjennomsnitt var det 168 elever ved skolene som ble opprettet skoleåret 1998/99. 20 av skolene er store eller middels store skoler med mer enn 150 elever. Bare 5 nye skoler hadde under 30 elever.

2.3.2 Fulldelte og fådelte skoler

Norge har et variert bosettingsmønster der en forholdsvis liten andel av innbyggerne bor i en stor andel av kommunene. Lavt innbyggertall og spredt bosetting gjør at elevgrunnlaget i mange skolekretser er så lavt at det ikke er grunnlag for å ha egne klasser på hvert trinn ved skolene, men heller la elevene fra flere klasse-trinn gå i samme klasse, og dermed ha fådelte skoler.

Skoleåret 1998/99 var om lag 40 prosent av alle grunnskoler fådelte. 43 prosent av barneskolene var fådelte. Nesten alle rene ungdomsskoler var fulldelte. Av de kombinerte skolene var det flere fådelte enn fulldelte. Antall fådelte skoler er redusert fra skoleåret 1997/98 til 1998/99.

2.4 Grunnskolen. Antall skoler og elever i fulldelte og fådelte skoler, etter skoleslag. 1997/98 og 1998/99

Skoler/elever og skoleslag	1997/98		1998/99	
	Fulldelte	Fådelte	Fulldelte	Fådelte
Skoler i alt	1 946	1 327	2 001	1 276
Barneskoler	1 152	936	1 190	896
Ungdomsskoler	478	7	481	4
Kombinerte barne- og ungdomsskoler	316	384	330	376
Elever i alt¹	485 608	71 144	501 466	65 799
Barneskoler	286 603	43 191	297 643	39 863
Ungdomsskoler	113 992	64	114 038	27
Kombinerte barne- og ungdomsskoler	85 013	27 889	89 785	25 909

¹ Elever i spesialklasser og elever i egne klasser for språklige minoriteter (totalt 1 495 elever i 1997 og 1 799 elever i 1998) er ikke medregnet i tabellen.
Kilde: GSI.

De fulldelte skolenes andel av samlet elevtall økte fra 85 prosent skoleåret 1997/98 til 87 prosent skoleåret 1998/99. Fra 1997/98 til 1998/99 steg samlet elevtall ved fulldelte skoler med i overkant av 3 prosent og gikk ned med om lag 8 prosent ved fådelte skoler. Det gjennomsnittlige elevtallet ved skolene lå stabilt på om lag 250 ved de fulldelte, og ble redusert fra 53 til 52 ved de fådelte.

2.3.3 Elever og skoler, etter skolestørrelsen

Norge har et spredt bosettingsmønster, noe som er en av forklaringene på at grunnskolene er av svært ulik størrelse. Det finnes mange små skoler med færre enn 50 elever. Elevene ved de små skolene utgjorde bare i overkant av 3 prosent av alle elevene i grunnskolen skoleåret 1998/99. 71 prosent av elevene i grunnskolen gikk i skoler med mellom 100 og 400 elever. Andelen elever i denne gruppen var uendret fra 1997/98.

Innenfor gruppen var det en viss forskyvning i retning av en økning i skoler med mellom 300 og 400 elever. I overkant av 106 000 elever gikk skoleåret 1998/99 i skoler med mer enn 400 elever. Dette var en økning på om lag 4 000 elever fra skoleåret 1997/98.

Endringene i skolestrukturen fra skoleåret 1997/98 til 1998/99 viste en viss reduksjon i andel små skoler og en viss økning i andel store skoler. Endringene var imidlertid små.

Utviklingen fra 1980/81 viser en klar reduksjon i andel skoler med mindre enn 50 elever på 8 prosentpoeng, mens det har vært en tilsvarende økning i andel skoler med mellom 50 og 300 elever på i overkant av 8 prosentpoeng. Skolene med mer enn 300 elever utgjør forholdsvis lik stor andel av skolene i 1980/81 som i 1998/99. For skolene med mer enn 400 elever var andelen av elever i alt 9 prosentpoeng og andelen av skoler i alt om lag 3 prosentpoeng lavere i 1998/99 enn i 1980/81.

2.4. Flere elever fra språklige minoriteter

Skoleåret 1998/99 var det 35 900 grunnskoleelever i Norge fra språklige minoriteter, en økning på om lag 2 800 elever fra året før. Disse elevene utgjorde drøyt 6 prosent av det samlede antall elever i grunnskolen. Fra skoleåret 1992/93 til 1998/99 har det vært en økning på 15 800 elever. 6-åringer fra språklige minoriteter er inkludert fra og med 1997/98. Språklige minoritetselevers andel av samlet antall elever i grunnskolen har steget fra 4 til 6 prosent i samme periode.

Det utøves nok noe skjønn i hver enkelt skole når det skal fastsettes hvem som skal regnes som elev fra språklig minoritet. Fra og med skoleåret 1998/99 er det i GSI presisert at samiske elever og elever fra skandinaviske land ikke skal telles som elever fra språklige minoriteter.

2.5 Grunnskolen. Skoler og elever, etter skolestørrelse. Skoleårene 1980/81, 1997/98 og 1998/99. Absolutte tall og prosent

Skoler og elever	I alt (= 100 prosent)	Skolestørrelse (antall elever)					
		0-49	50-99	100-199	200-299	300-399	400>
Skoler							
1980/81	3 518	29,6	15,3	19,7	15,2	10,7	9,6
1997/98	3 273	22,3	17,2	24,3	17,3	12,3	6,5
1998/99	3 277	21,8	16,6	24,7	17,2	12,9	6,8
Elever							
1980/81	591 323	4,1	6,6	16,8	22,3	22	28,2
1997/98	558 247	3,5	7,4	20,9	25,2	24,7	18,3
1998/99	569 044	3,3	6,9	20,9	24,7	25,4	18,7

Kilde: GSI og SSB.

2.6 Elever i grunnskolen fra språklige minoriteter. 1992/93-1998/99. Absolutte tall og prosent

Skoleår	Antall minoritets- elever	Andel minoritets- elever av totalt antall elever
1992/93	19 960	4,3
1993/94	21 732	4,6
1994/95	24 577	5,2
1995/96	26 010	5,4
1996/97	28 281	5,8
1997/98	33 104	5,9
1998/99 ¹	35 945	6,3

¹ I alt 195 elever fra språklige minoriteter som ikke er registrert i ordinær grunnskole, er ikke inkludert i tabellen.
Kilde: GSI.

Andelen elever fra språklige minoriteter varierer mellom fylkene. I Oslo var nær 28 prosent av elevene fra språklige minoriteter, mens disse elevene utgjorde mellom 1 og 7 prosent av totalt antall elever i de andre fylkene. Andel elever fra språklige minoriteter økte i alle fylkene fra 1997/98 til 1998/99.

Skoleåret 1998/99 var det største minoritetsspråket urdu med i alt 4 700 elever. Andre minoritetsspråk med mange elever var engelsk med 2 900 elever, vietnamsk med 2 800 elever, spansk med 2 200 elever og arabisk med 2 000 elever.

2.7 Grunnskolen. Elever i alt og elever fra språklige minoriteter, etter fylke. Absolutte tall og prosent. 1998/99

	Antall elever	Elever fra språklige minoriteter	Andel minoritets- elever
Hele landet	569 044	35 945	6,3
Østfold	29 816	1 934	6,5
Akershus	62 518	4 288	6,9
Oslo	48 303	13 384	27,7
Hedmark	22 502	611	2,7
Oppland	21 816	606	2,8
Buskerud	29 146	2 037	7,0
Vestfold	27 363	1 094	4,0
Telemark	20 852	1 100	5,3
Aust-Agder	13 664	473	3,5
Vest-Agder	21 812	1 687	7,7
Rogaland	53 262	2 382	4,5
Hordaland	58 367	2 228	3,8
Sogn og Fjordane	14 926	324	2,2
Møre og Romsdal	32 859	851	2,6
Sør-Trøndelag ...	33 375	1 298	3,9
Nord-Trøndelag	17 303	238	1,4
Nordland	31 762	584	1,8
Troms	19 575	366	1,9
Finnmark	9 823	460	4,7

¹ I alt 195 elever fra språklige minoriteter som ikke er registrert i ordinær grunnskole, er ikke inkludert i tabellen.
Kilde: GSI.

2.5. Økende elevtall ved private grunnskoler

Skoleåret 1998/99 var det 71 private grunnskoler i Norge. Det var i underkant av 9 000 elever ved de private skolene, noe som utgjorde ca. 1,6 prosent av totalt antall elever i grunnskolen. Skoleåret 1997/98 var det 70 private skoler med 8 600 elever. Økningen i elevtallet ved de private skolene var på om lag 5 prosent, mens økningen i elevtallet for grunnskolen samlet var på 2 prosent i samme periode. I 1980/81 var det 30 private grunnskoler og 3 500 elever ved disse skolene. Elevtallet utgjorde da om lag en halv prosent av totalt antall elever.

De private grunnskolene mottok ca. 242 millioner kroner i statsstøtte i 1997 og 275 millioner i 1998.

2.6. Stabil ressursinnsats i grunnskolen

Ifølge kommuneregnskapene (kap. 1.21 og 1.26, postene 01-12 og 15-29) var de totale driftsutgiftene til grunnskolen for 1997 om lag 22 milliarder kroner. Dette er en vekst på om lag 10 prosent i forhold til nivået i 1996, da utgiftene var om lag 20 milliarder kroner. Veksten har sammenheng med at seksåringene kom inn i grunnskolen fra høsten 1997.

I 1997 var gjennomsnittlige driftsutgifter per elev ca. 43 000 kr og driftsutgifter per klasse ca. 860 000 kr. Målt i 1997 kroner har utgiftene per elev ligget stabilt på 43 000 kr i hele perioden 1993 til 1997⁴. Utgiftene per klasse steg i samme perioden fra 850 000 kr i 1993 til 860 000 kr i 1997, en økning på i overkant av 1 prosent.

2.7. Lærertimer til ulike undervisningsformål

Elever med særskilte opplæringsbehov har rett til spesialundervisning etter sakkyndig vurdering. Spesialundervisning etter enkeltvedtak bevilges på grunnlag av

Om statistikken

I GSI registreres bruk av lærertimer til ulike undervisningsformål. Minstetimetallet viser den grunnressursen, i form av lærertimer, som er nødvendig for å ha én pedagog per klasse per år på hvert klassetrinn i alle skoler. Utover denne basisressursen registreres bruken av lærertimer til følgende undervisningsformål: spesialundervisning etter enkeltvedtak, delingstimer utenom valgfag og annet som omfatter delingstimer til valgfag, årstimer til morsmålsopplæring og norsk II for elever fra språklige minoriteter. I tillegg kommer timer til diverse undervisningsformål og ikke-fordelte lærertimer.

⁴ Prisindeksen er en veid samlet prisendring for kommunenes kjøp av varer og tjenester. Kilde: Kommunal - og regionaldepartementet. Elevtallet og klassetallet er hentet fra vanlige kommunale og interkommunale grunnskoler. Pga at grunnskolen ble utvidet med ett trinn fra høsten 1997 er elev- og klassetallet for 1997 vektet med 20/38 fra skoleåret 1996/97 og 18/38 fra skoleåret 1997/98.

2.8 Grunnskolen. Årstimer. 1996/97-1998/99. Absolutte tall og i prosent av elevtimetallet

	Årstimer			I prosent av elevtimetallet		
	1996/97	1997/98	1998/99	1996/97	1997/98	1998/99
Årstimer i alt	40 525 319	46 539 231	48 155 344	171,8	176,4	179,7
Minstetimetallet	23 593 141	26 389 371	26 795 350	100,0	100,0	100,0
Spesialundervisning	5 171 703	5 731 128	5 932 170	21,9	21,7	22,1
Delingstimer	4 523 235	6 333 270	6 449 594	19,2	24	24,1
Annet	7 237 240	8 085 462	8 978 230	30,7	30,6	33,5

Kilde: GSI.

2.9 Grunnskolen. Spesialundervisning etter enkeltvedtak, etter kjønn og tildelte timer pr uke. 1994/95 og 1996/97-1997/98

	I alt			Andel gutter		
	1994/95	1996/97	1997/98	1994/95	1996/97	1997/98
I alt	29 655	30 375	32 524	70,6	69,9	69,8
Inntil 100 timer	9 440	8 245	8 090	70,0	68,8	69,8
101-160	7 642	8 065	8 689	72,0	70,4	70,7
161-360	8 022	8 850	10 196	71,8	71,1	70,2
361 timer eller mer	4 551	5 215	5 549	67,1	69,0	67,7

Kilde: GSI.

særskilt faglig vurdering av enkeltelever. Delingstimer er generelle styrkingstiltak som benyttes til deling av klassen, to-lærersystem i klassen og undervisning i grupper.

Lærertimene til spesialundervisning utgjør et tillegg på om lag 22 prosent i forhold til det samlede minstetimetallet. Delingstimer utenom valgfag, som fra skoleåret 1997/98 omfatter årstimer som følger av lovbestemelsen om at det i 1. klasser med over 18 elever skal være to pedagoger, utgjorde et tillegg på i overkant av 24 prosent i forhold til minstetimetallet skoleåret 1998/99. Dersom en trekker fra delingstimene og minstetimetallet til 1. klasser (der 1. klassetrinn går alene), så utgjør delingstimene et tillegg på 20 prosent av minstetimetallet. Delingstimene er dermed på om lag samme nivå som for 1996 for 2.-10. trinn.

Samlet utgjør spesialundervisning og delingstimer et tillegg på i overkant av 46 prosent i forhold til minstetimetallet for hele grunnskolen, og et tillegg på om lag 42 prosent når minstetimetall og delingstimer til 1. klasse holdes utenom. Lærertimer til spesialundervisning og delingstimer i prosent av samlet minstetimetall har holdt seg forholdsvis stabilt fra 1996/97 til 1998/99, men med en viss økning.

Fra 1997/98 til 1998/99 var det en økning i samlet årstimetall på 3,5 prosent. Elev- og klassetall i grunnskolen økte i samme periode med om lag 2 prosent.

Lærertimer til andre undervisningsformål omfatter norsk og morsmålsopplæring for språklige minoriteter, valgfag på ungdomstrinnet, avtalebaserte årstimer og ikke-fordelte lærertimer. Lærertimer til andre undervisningsformål utgjorde et tillegg på i overkant av 33 prosent av minstetimetallet skoleåret 1998/99. Dette er en økning i forhold til tidligere år da nivået har ligget stabilt på om lag 30 prosent. Det er særlig ikke-fordelte lærertimer (vikartimer, årstimer til pedagogisk veiledning og årstimer som er tildelt skolene, men ikke fordelt på spesifikke oppgaver) som har økt mest.

2.8. Elever som får spesialundervisning

I 1997/98 utgjorde elevene som fikk tildelt spesialundervisning etter enkeltvedtak i underkant av 6 prosent av totalt antall elever. Av guttene var det om lag 8 prosent og av jentene i underkant av 4 prosent som fikk spesialundervisning. Disse andelene var de samme to år tidligere.

Det er langt flere gutter enn jenter i grunnskolen som får spesialundervisning etter enkeltvedtak. Guttene utgjorde i skoleåret 1997/98 om lag 70 prosent av alle elever som fikk spesialundervisning. I alt fikk vel 32 500 barn spesialundervisning i skoleåret 1997/98. Samlet sett gir dette en økning i antall barn som får spesialundervisning med over 2 100 barn mot skoleåret før. Det er en økning i alle tildelingsgrupper med unntak av gruppen barn som får 100 eller mindre timer per år.

2.10 Grunnskolen. Deltakelse i skolefritidsordning, etter klassetrinn. 1995-1998

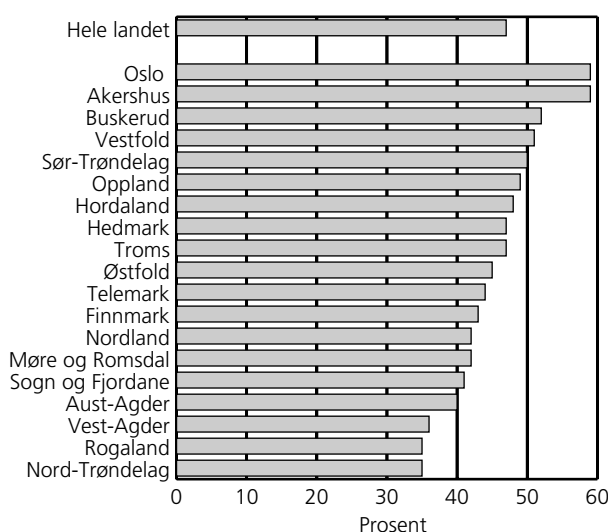
	1.-4. klasse i alt	Andel barn per klassetrinn med plass i SFO				Barn i SFO etter klassetrinn (prosent)			
		1. klasse	2. klasse	3. klasse	4. klasse	1. klasse	2. klasse	3. klasse	4. klasse
1995 ¹	33	.	43	35	20	20	37	28	16
1996 ¹	36	.	47	38	21	21	36	28	15
1997	44	57	52	42	23	33	30	24	13
1998	47	60	57	46	26	32	31	24	13

¹ For 1995 og 1996 er klassetrinnene justert opp for å kunne sammenlignes med årene etter Reform 97.

² Tall for 1995 og 1996 er ikke direkte sammenlignbart med 1997 og 1998. Dette fordi frivillig 6-årstilbud i skolen gikk over til obligatorisk skolestart for 6-åringer i forbindelse med Reform 97.

Kilde: SFO-databasen i KUF og GSI.

Figur 2.2. Grunnskolen. Andel barn som deltar i SFO av alle barn 1.-4. klasse, etter skolefylke. Høsten 1998

Kilde: SFO-databasen til KUF

2.9. Skolefritidsordningen øker i omfang

Høsten 1998 hadde 115 000 barn fra 1.-4. klasse plass i skolefritidsordningen (SFO), en økning på om lag 9 000 fra året før. Andelen av elevene i 1.-4. klasse med plass i SFO steg i samme tidsrom fra 44 til 47 prosent. Denne økningen var fordelt på alle 4 klassetrinn, jf tabell 2.11.

Når det gjelder andel barn med plass i SFO, var det noe variasjon mellom fylkene. Tre fylker hadde en SFO-deltakelse på under 40 prosent (Vest-Agder, Rogaland og Nord-Trøndelag) og fire fylker hadde over 50 prosent deltakelse (Akershus, Oslo, Vestfold og Buskerud).

Andelen barn i SFO varierte mye mellom kommunene i hvert fylke. 14 av landets 435 kommuner hadde over 80 prosent deltakelse, mens i 12 kommuner hadde under 10 prosent av 1.-4. klassingene plass i SFO.

3. Videregående opplæring

3.1. Innledning

Dette kapitlet inneholder sentrale tall innen videregående opplæring i Norge. Videregående opplæring bygger på grunnskolen og hører normalt hjemme i 11.-13. skoleår (aldersgruppen 16-19 år). Lov om videregående opplæring regulerer rett til inntak til videregående opplæring, elevers rettigheter og plikter og det offentlige ansvar på dette området. For opplæring i lærebedrift gjelder lov om fagopplæring i arbeidslivet. For videregående opplæring som er spesielt organisert for voksne, gjelder lov om voksenopplæring.

Om statistikken

Tallene omfatter elever og lærlinger under lov om videregående opplæring og lov om fagopplæring i arbeidslivet. Hovedgrunnlaget for statistikken er basert på faste rapporteringer fra fylkeskommunene til KUF. Elevstatistikken er per 1. oktober, mens lærlingestatistikken rapporteres per 31. desember. Tallene omfatter blant annet ikke elever i folkehøgskoler eller på arbeidsmarkedskurs. Elever i videregående skoler som ikke får offentlig tilskudd, er heller ikke med. Noen av tallene avviker fra SSBs offisielle statistikk pga. definisjoner og forskjellig talletidspunkt. Avvikene er imidlertid små.

En primærsøker er en som søker via fellesinntaket. Med "egne søkere" menes personer som søker skoleplass i sitt hjemstedsfylke. Med "egne elever" menes elever som går på skole i det fylket som de har hjemstedsadresse i. Med "andre elever" menes elever i rapporteringsfylket som har hjemstedsadresse i et annet fylke.

3.1 Skoler og klasser¹ . 1. oktober 1990-1998

	Skoler ²	Klasser	Elever ³
1990	739	11 690	209 546
1991	692	11 507	208 290
1992	650	11 807	206 020
1993	617	11 126	198 333
1994	606	11 073	191 427
1995	543	10 346	180 692
1996	535	10 231	178 283
1997	531	10 177	171 487
1998	515	9 678	168 587

¹ Antall skoler og klasser inkluderer skoler og klasser med studiekompetansegivende studieretninger og yrkeskompetansegivende studieretninger. ² Til og med 1994 ble filialer regnet med. Fra og med 1995 gjelder tallet hovedskoler. ³ Fra og med 1995 er deltids elever omregnet til heltidsekvivalenter og inkludert. Kilder: Antall skoler: VSI. Antall klasser og elever 1990-95: VSI, etter 1996: Linda-inntak

Ungdom som har fullført grunnskolen våren 1994 eller senere, har lovfestet rett til treårig heltids videregående opplæring. Denne skal normalt føre frem til studiekompetanse, fagbrev/svennebrev eller annen yrkeskompetanse. De som ikke oppnår slik kompetanse, får dokumentasjon på den kompetansen de har nådd. De som etter sakkyndig vurdering trenger tilrettelagt opplæring, kan få opplæring i mer enn tre år, men ikke ut over fem år.

Siden 1990 har det vært en jevn reduksjon i antallet skoler og elever i videregående opplæring.

3.2. Færre søkere til grunnkurs

For å begynne i videregående opplæring må søkeren normalt ha fullført grunnskole eller tilsvarende. Fylkeskommunen tar inn søkere til grunnkurs og videregående kurs og bestemmer hvilke videregående skoler søkerne skal knyttes til. KUF har fastsatt forskrift⁵ om inntak, herunder om inntak av søkere med annen bakgrunn enn fullført grunnskole, om søkere fra andre fylker og om fremgangsmåten når det er flere søkere enn skoleplasser.

Fellesinntaket omfatter det sentralstyrte inntaket til de videregående skolene i hver fylkeskommune, og omfatter kun søkere til fylkeskommunale skoler. Antall søkere synker erfaringsmessig med ca. 10 prosent fra søknadsfristens utløp i april til endelig ajourhold i oktober.

3.2 Egne primærsøkere¹ til skoleplass, etter alder. Til skoleårene 1994/95-1998/99

Alder	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
I alt	169 996	152 882	143 677	155 544	153 368
16 år og yngre	56 030	50 006	50 725	50 701	51 141
17 år	34 627	44 138	46 751	47 581	46 999
18 år	24 442	21 361	20 979	29 861	30 661
19 år	14 202	10 933	7 188	8 422	8 235
20 år	9 658	6 277	3 787	3 927	3 619
21-25 år	18 991	12 599	8 305	8 005	6 551
26 år og eldre	12 046	7 568	5 942	7 047	6 162

¹ Tabellen viser kun søkere til skoleplass ved fellesinntaket og inkluderer søkere på grunnkurs, VK I og VK II. Pga. endringer i fylkeskommunenes definisjon av søkere ved fellesinntaket, er disse tallene ikke direkte sammenlignbare. Kilde: LINDA-inntak/KUF.

⁵ Forskrift om inntak til videregående opplæring og formidling av lærlinger til lærebedrift, 1993-11-10 1164.

3.3 Egne primærseekere#1 til grunnkurs, videregående opplæring, etter studieretning. Til skoleårene 1994/95-1998/99

Studieretning	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
I alt	78 276	71 229	69 939	68 073	66 884
Allmenne �k. og adm. fag	28 871	25 573	24 586	23 940	23 919
Musikk, dans og drama	2 218	2 206	2 340	2 376	2 313
Idrettsfag	3 165	2 797	2 716	2 828	2 898
Helse- og sosialfag	15 175	11 281	9 572	8 517	7 941
Naturbruk	2 085	1 909	1 765	1 456	1 315
Formgivingsfag	6 733	7 003	7 085	7 056	7 064
Hotell- og næringsmiddelfag	5 148	4 928	4 574	3 974	3 341
Byggfag	1 795	2 645	2 639	2 627	2 814
Tekniske byggfag	621	619	644	724	713
Elektrofag	4 996	4 943	5 082	4 860	5 166
Mekaniske fag	6 492	5 867	5 902	5 627	5 461
Kjemi- og prosessfag	360	507	551	518	496
Trearbeidsfag	617	654	642	530	405
Diverse kurs (bl a tilrettelagt underv.)	-	297	1 841	3 040	3 038

¹ Tabellen viser kun seekere til skoleplass ved fellesinntaket. Pga. endringer i fylkeskommunenes definisjon av seekere ved fellesinntaket, er disse tallene ikke direkte sammenlignbare.

Kilde: LINDA-inntak/KUF.

Til skoleåret 1998/99 var i overkant av 16 300 av seekerne til skoleplass 20 år eller eldre. Dette utgjør om lag 11 prosent av seekermassen. (Se også kapittel 5.3.1).

Totalt var det registrert i underkant av 66 900 seekere til grunnkurs i videregående opplæring til skoleåret 1998/99. Siden skoleåret 1994/95 har antall seekere til grunnkurs blitt redusert med over 11 300 seekere. Dette har blant annet sammenheng med befolkningsutviklingen (færre 16-18 åringer), men kan også skyldes lavere omvalgshyppighet i videregående opplæring og situasjonen på arbeidsmarkedet.

Nedgangen har vært størst i seekningen til grunnkurs hotell- og næringsmiddelfag og helse- og sosialfag, med henholdsvis 630 og 580 færre seekere til skoleåret 1998/99 i forhold til året før. Seekningen til grunnkurs allmenne, økonomiske og administrative fag var omtrent like stor ved seekningen til skoleåret 1998/99 som året før.

I overkant av 4 prosent seekte om tilrettelagt opplæring innenfor læreplanverket. Av de ordinære seekerne ønsket omlag 54 prosent seg primært til studieretninger som fører frem til yrkeskompetanse, mens 46 prosent av seekerne ønsket seg primært til studieretninger som fører frem til studiekompetanse. Dette var om lag samme andel som ved seekningen til skoleåret 1997/98.

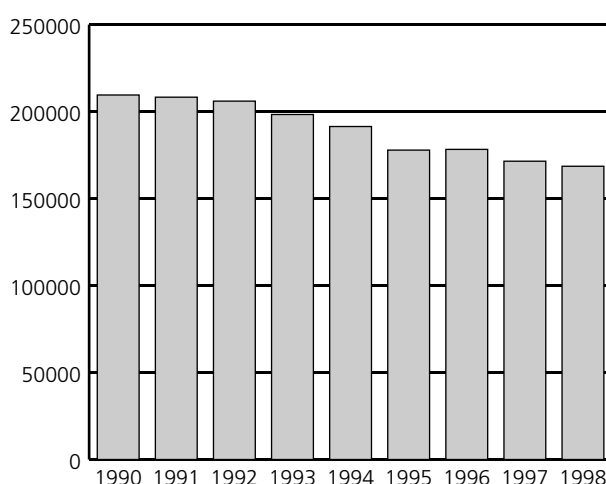
3.3. Tradisjonell kjønnsfordeling blant elever i videregående opplæring

Per 1. oktober 1998 var det registrert ca. 168 600 elever i videregående opplæring. Det registrerte elevtallet (jf. tabell 3.4) er høyere enn seekertallet (jf. tabell 3.2). Årsaken til dette er at tabell 3.4 inkluderer alle elever,

også de som ikke er tatt inn i fellesinntaket. Om lag 7 500 av disse var elever ved private skoler.

Alle elevtall i dette avsnittet, inneholder elever i fylkeskommunale skoler, elever i private skoler og elever i statlige skoler, samt elever på landslinjer. Deltidselevne er også inkludert og omregnet til heltidselevne. Elevtallene er avrundet til nærmeste hele tall.

Figur 3.1 Videregående opplæring. Elever. 1. oktober 1990-1998

Kjønnsfordelingen på studieretningene er tradisjonell. På studieretningen for helse- og sosialfag var 92 prosent av elevene kvinner i 1998, mens det var under 10 prosent kvinner på studieretningene for mekaniske fag, byggfag og elektrofag.

Studieretning	I alt	Prosentandel kvinner	Kurstype		
			Grunnkurs	VK I	VK II
I alt	168 587	51	61 298	55 538	43 589
Allmenne-, øk. og adm. fag	83 306	57	25 871	24 906	32 529
Musikk, dans og drama	4 170	68	1 504	1 396	1 269
Ildrettsfag	6 142	40	2 271	1 982	1 889
Helse og sosialfag	16 975	92	7 305	7 020	2 651
Naturbruk	4 033	41	1 457	1 387	1 188
Formgivingsfag	11 772	82	5 378	4 393	2 001
Hotell- og næringsmiddelfag	5 908	53	3 214	2 619	76
Byggfag	4 946	2	2 701	2 230	15
Tekniske byggfag	1 838	13	843	767	228
Elektrofag	8 573	4	3 899	3 538	1 136
Mekaniske fag	10 961	6	5 911	4 478	572
Kjemi- og prosessfag	860	40	463	397	0
Trearbeidsfag	941	26	481	425	35
Tilrettelagt opplæring	3 804	43	.	.	.
Teknisk fagskole	4 358	8	.	.	.

Kilde: LINDA-inntak/KUF.

Studieretning for allmenne-, økonomiske og administrative fag er den studieretning med flest elever. Per 1. oktober 1998 gikk 42 prosent av grunnkurselevne på denne studieretningen.

3.4. Stor økning i avlagte fag- og svenneprøver

Hovedmodellen for fagopplæringen, dvs. for fag under lov om fagopplæring i arbeidslivet, er slik:

- De to første årene (grunnkurs og videregående kurs I) skjer opplæringen i skole. Den avslutten de opplæringen skjer i lærebedrift. Som hovedregel skal opplæringen i bedrift kombineres med ett års verdiskapning. Dette kalles "2 + 2 modellen".
- Lærebedriften mottar offentlig tilskudd for opplæringsdelen.

Dersom det ikke kan skaffes nok læreplasser, må fylkeskommunen tilby avsluttende opplæring i skole. De som tar avsluttende opplæring i lærebedrift, og de som fullfører sin yrkesutdanning i skole, gjennomgår den samme fagprøven, og de får det samme fag- eller svennebrevet når prøven er bestått.

Noen få fag avviker fra "2 + 2 modellen" ved at elevene starter opplæring i bedrift etter ett år ("særløp") eller etter tre år i skole ("avviksfag").

Lite skolemotiverte elever kan etter sakkyndig vurdering ta hele opplæringen i bedrift. Læreplanen er den samme som for elever som følger hovedmodellen. Personer som er eldre enn 21 år, kan ta hele opplæringen i bedrift.

I perioden 1990 til 1995 varierte antall nye lærekontrakter fra i underkant av 8 000 til i overkant av

3.5 Videregående opplæring. Lærekontrakter. 1990-1998

År	Nye lærekontrakter i perioden 01.01-31.12	Løpende lære- kontrakter ¹ pr 31.12
1990	8 043	20 992
1991	7 961	20 085
1992	9 757	20 957
1993	8 834	18 991
1994	10 664	21 247
1995	9 716	22 657
1996	17 588	25 836
1997	16 045	30 268
1998	15 896	31 793

¹ En lærekontrakt er løpende fra læretidens start til læretidens slutt. Lærekontrakter er ikke løpende etter læretidens slutt, selv om prøve ikke er avlagt.

Kilder: 1990-95: SASA. 1996-98: LINDA-fagopplæring/KUF.

10 500. Nye lærekontrakter økte kraftig i 1996, som også var det første året elever som fulgte Reform 94 tegnet lærekontrakt. I 1998 ble det inngått i alt 15 900 nye lærekontrakter. Av disse var 9500 eller 60 prosent tegnet med ungdom med rett til videregående utdanning. I alt som var en liten nedgang fra 16 000 i 1997, men andelen av læringer med rett til videregående opplæring økte imidlertid fra 58 prosent i 1997 til 60 prosent i 1998. I 1996 var denne andelen bare 40 prosent. Av de nye lærekontraktene var 4 900 eller 31 prosent tegnet med kvinner. Andelen kvinner holdt seg stabil på 31 prosent begge årene.

Økningen i antall nye lærekontrakter også medført totalt antall løpende lærekontrakter har økt betydelig over de siste årene. Mens det ved utgangen av 1993 var i underkant av 19 000 løpende lærekontrakter, var tilsvarende tall ved utgangen av 1998 31 800 kontrakter.

I 1998 ble det avlagt om lag 38 000 fag- og svenneprøver. 91 prosent av de avlagte prøvene var ble vurdert til bestått. Dette er en økning på 5 prosent i forhold til 1997. Fag- og svenneprøve kan avlegges av :

- lærlinger som har avsluttet sin læretid i bedrift
- elever som har fått sin avsluttende opplæring i skole (VKII) som alternativ til læreplass
- personer som kan dokumentere lang, allsidig praksis i lærefaget, (§ 20-kandidater).

Antall avlagte fag- og svenneprøver har til sammen økt med over 34 prosent fra 1997 til 1998. Den kraftigste økningen fant sted blant lærlingene. Antallet fag- og svenneprøver avlagt av lærlinger var i 1998 om lag 43 prosent høyere enn i 1997. Prøver avlagt av § 20-kandidater økte med 38 prosent. (Se også kapittel 5.3.2). Når det gjelder fag- og svenneprøver avlagt av VKII-elever, var antall prøver i 1998 om lag 31 prosent lavere enn 1997.

1998 var første året da lærlinger som har fulgt Reform 94 kunne avlegge fag- og svenneprøve. Andelen lærlinger som bestod fagprøven var i 1998 92 prosent. Dette tilsvarer en økning på 6 prosentpoeng i forhold til 1997.

3.5. Fylkeskommunene og omfangskravet

Med hjemmel i lov om videregående opplæring § 4, om fylkeskommunens ansvar for utbygging av den videregående opplæringen, har KUF fastsatt forskrift om minimumskrav for omfang og om overgangsbestemmelser for perioden 1994-1998. Fylkeskommunen er pålagt å gi videregående opplæring til et antall elever og lærlinger som tilsvarer minimum 375 prosent av et gjennomsnittlig avgangskull fra grunnskolen (gjennomsnittet av de tre siste avgangskullene).

3.6 Videregående opplæring. Løpende lærekontrakter, etter bostedsfylke. 31. desember 1994-1998

Bostedsfylke	1994	1995	1996	1997	1998
I alt	21 247	22 657	25 836	30 268	31 793
Østfold	941	1 022	1 283	1 608	1 639
Akershus	1482	1 660	1 734	1 969	1 936
Oslo	2 268	2480	2 571	2 842	2 735
Hedmark	459	520	779	884	931
Oppland	827	927	986	1 101	1 122
Buskerud	1 092	1 104	1 200	1 370	1 422
Vestfold	1 192	1 266	1 378	1 660	1 824
Telemark	759	891	1 035	1 195	1 224
Aust-Agder	549	533	809	809	762
Vest-Agder	1 095	1 125	1 197	1 407	1 559
Rogaland	2 393	2 259	2 935	3 955	4 113
Hordaland	2 622	2 711	2 929	3 380	3 729
Sogn og Fjordane	641	674	664	754	835
Møre og Romsdal	1 198	1 379	1 591	1 772	1 806
Sør-Trøndelag	1 083	1 277	1 427	1 661	1 975
Nord-Trøndelag	525	547	747	835	960
Nordland	1 143	1 195	1 302	1 581	1 667
Troms	564	657	886	1 084	1 129
Finnmark	414	430	383	401	425

Kilde: Tallene for 1993-95 er hentet fra SASA. Tallene for 1996 og 1997 er hentet fra LINDA-fagopplæring/KUF.

3.7 Videregående opplæring. Fag-/svenneprøve¹, etter type og bestått. 1996-1998. Absolutte tall og prosent

	Fag-/svenneprøver				Prosent bestått			
	I alt	Lærlinger	§20	Elever ²	I alt	Lærlinger	§20	Elever ²
1996 ³	19 339	8 521	9 193	1 133	85	86	89	80
1997	28 330	9 211	16 817	2 302	86	87	89	61
1998	37 997	13 145	23 263	1 589	91	92	93	62

¹ Dersom en person avlegger flere prøver i perioden, er alle forsøk talt med. ² Elever som har avlagt fag-/svenneprøve etter fullført opplæring i skole. ³ I fordelingen mellom lærlinger § 20 og elever er kun 18 fylker inkludert i 1996. Detaljerte data for i alt 492 fag- og svenneprøver i Aust-Agder mangler.

Kilde: LINDA-fagopplæring/KUF.

Om statistikken

I fylkeskommunens omfangsberegninger skal inkluderes elever i fylkeskommunale videregående skoler, godkjente statlige og private videregående skoler, tekniske fagskoler, godkjente norske skoler i utlandet og elever i fylkeskommunalt finansiert voksenopplæring i henhold til voksenopplæringslovens § 4, nr. 2 og § 8. For lærlinger regnes bare opplæringsdelen med i omfanget.

I SSBs utdanningsstatistikk om videregående utdanning inkluderes flere skoleslag som ikke er inkludert i omfangsberegningene. Dette fordi SSB har ansvar for å gi et samlet bilde av den totale utdanningsaktiviteten. SSBs statistikk om videregående utdanning inkluderer derfor også bl.a. elever ved skoler folkehøgskoler og AMO-kurs.

Per 1. oktober 1998 var omfanget av videregående opplæring for hele landet 350 prosent. Kun én fylkeskommune oppfylte kravet om 375 prosent. På landsbasis ble omfanget redusert med 8 prosentpoeng fra forrige år.

3.6. Oppfølgingstjenesten stabil

Oppfølgingstjenesten er en viktig del av Reform 94, og er en forutsetning for at den lovfestede retten for ungdom mellom 16-19 år til kompetansegivende videregående opplæring blir reell. Oppfølgingstjenestens formål er å sørge for at all ungdom som tilhører oppfølgings-tjenestens målgruppe, får tilbud om opplæring, arbeid eller annen beskjeftigelse. Tilbudet som formidles skal primært ta sikte på å føre frem til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller delkompetanse innenfor videregående opplæring.

3.8 Videregående opplæring. Omfang av elever og lærlinger, etter fylke. 1. oktober 1994-1998. Prosent av et årskull

Fylke	1994	1995	1996	1997 ¹	1998 ¹
Hele landet	377	366	369	358	350
Østfold	388	365	358	351	349
Akershus	364	351	357	350	338
Oslo	376	377	354	377	363
Hedmark	399	379	358	353	340
Oppland	393	389	373	364	358
Buskerud	370	360	356	358	346
Vestfold	367	359	374	366	362
Telemark	393	388	377	365	347
Aust-Agder	368	364	363	338	332
Vest-Agder	344	345	379	362	376
Rogaland	359	356	389	353	347
Hordaland	382	366	383	358	352
Sogn og Fjordane	352	351	351	332	327
Møre og Romsdal	380	371	381	366	341
Sør-Trøndelag	403	374	361	357	358
Nord-Trøndelag .	402	390	382	365	371
Nordland	375	361	376	349	349
Troms	386	373	361	357	348
Finnmark	388	377	355	371	347

¹ Inkluderer lærlinger med enkelttilskudd som fylkeskommunene har tatt økonomisk ansvar for.

Kilde: LINDA-inntak/KUF.

Fylkeskommunen skal gjennom oppfølgingstjenesten sørge for:

- oversikt over målgruppen
- at det blir tatt kontakt med hver enkelt ungdom i målgruppen
- at de blir tilbudt veiledning
- at de får et tilbud i tråd med formålet
- oversikt over aktuelle tilbud for målgruppen
- å følge opp ungdom som har tatt imot tilbud gjennom oppfølgingstjenesten.

3.9 Videregående opplæring. Fylkeskommunale oppfølgingstjenester, etter oppfølgingstilbud 1. juni 1997-1999¹

	1997	1998	1999
Ungdom med rett til videregående opplæring	159 534	160 546	158 891
		Prosent	
Oppfølgingstjenestens målgruppe	6,5	7,8	6,8
Av dette fulgt opp slik i prosent:			
Fortsatt under oppfølging av oppfølgingstjenesten	24,7	22,6	40,1
I videregående opplæring i eget fylke; fulltid eller delkurs > 30	8,1	6,1	6,7
Delkurs < 30 (bare teoriopplæring)	0,7	2,2	0,8
Fast organiserte tilrettelagte kurs, f.eks. med kombinasjon skole/praksis (APO, AI)	5,9	4,1	3,4
Individuelt tilpassede kombinerte tilbud (skole/praksis), ikke fast organisert	4,9	4,4	3,7
Tilbud fra arbeidsmarkedsetaten	16,5	14,7	6,7
Midlertidig arbeid; arbeidsforhold som i utgangspunktet ikke er et fast arbeid	26,9	28,6	25,6
Takket nei til tilbud og oppfølging	7,6	9,8	6,4
Ukjent, ikke oppsporet	4,6	7,6	6,7

¹ Tallene for 1999 er kun oppdatert t.o.m. 1. januar 1999. For 1997 og 1998 gjelder tallene for hele skoleåret 1996/97 og 1997/98.

Kilde: KUF.

3.10 Nøkkeltall fra oppfølgingstjenesten i videregående opplæring. 1997-1999

	1997	1998	1999
Antall ungdommer med rett til videregående opplæring	159 534	160 546	158 891
	Prosent		
Andel ungdommer med oppfølgingsbehov	6,5	7,8	6,8
Andel ungdommer i arbeid eller utdanning	97,0	96,0	96,0
Andel ungdommer som sluttet i videregående opplæring	3,5	4,0	2,0

¹ Tallene for 1999 er kun oppdatert t.o.m. 1. januar 1999. For 1997 og 1998 gjelder tallene for hele skoleåret 1996/97 og 1997/98.

Kilde: KUF.

Målgruppen for oppfølgingstjenesten er ungdom som omfattes av den lovfestede retten til videregående opplæring og som det aktuelle skoleåret ikke har søkt, tatt i mot, eller har avbrutt videregående opplæring, og som heller ikke er i varig arbeid. Oppfølgingstjenestens målgruppe utgjorde per 1. januar 1999 totalt 10 900 ungdommer med rett til videregående opplæring.

Om statistikken

Det blir foretatt to tellinger av elever/lærlinger som er registrert av oppfølgingstjenesten, dette er per 1. januar og per 1. juni. Uttrekket viser status per disse datoene. Når det gjelder 1. januar-tellingene, omfatter disse kun halve skoleåret, mens 1. juni-tellingene omfatter hele skoleåret.

Rapportene som KUF mottok fra fylkeskommunene for første halvdel av skoleåret 1998/99 skiller ikke på mer en tre årskull med rettighetshavere. Ungdommer som bruker av sitt fjerde år av retten, og følgelig tilhører et annet årskull, er registrert som tredjeårs rettighetshaver. Konsekvensen av dette er at antallet tredjeårs rettighetshavere som er registrert i oppfølgingstjenesten blir noe høyere.

Som det fremgår av tabell 3.9 og 3.10 holdt tallene seg stabile både i forhold til hvor mange ungdommer med rett til videregående opplæring som er i oppfølgingstjenestens målgruppe, og hvor mange som er i arbeid eller utdanning. Antallet elever som sluttet i videregående opplæring i 1998/99 er lavere enn de to andre årene. Dette skyldes i stor grad at tallene for 1998/99 kun inkluderer foreløpige tall per 1. januar, mens for 1996/97 og 1997/98 er tallene for hele skoleåret per 1. juni.

Når det gjelder andel ungdommer som fortsatt er under oppfølging vil denne naturlig nok være høyere for 1998/99 enn for de to andre årene. Dette pga. talletidspunktet og at det normalt tar tid å finne et tilbud som ungdommen ønsker isteden for de ordinære tilbudene.

3.7. Private videregående skoler

I henhold til § 39 i lov om videregående opplæring kreves det godkjenning fra KUF for å kunne drive en privat videregående skole. Det kan likevel finnes skoler som ikke er godkjent av departementet, men disse skolene kan ikke skrive ut vitnemål etter lov om videregående opplæring.

Regler om tilskudd til private skoler finnes i lov om tilskudd til private grunnskoler og private skoler som gir videregående opplæring. For å få rett til tilskudd etter denne loven kreves det godkjenning av KUF.

Skoleåret 1998/99 var det i overkant av 7 000 elever fordelt på 51 private skoler. Antallet private videregående

Om statistikken

Tallene omfatter private videregående skoler som gir opplæring etter lov om videregående opplæring (tilskudsregel 4 i privatskoleloven). Tallene i tabell 3.11 er ikke direkte sammenlignbare over tid da tallene for 1989/90 ikke omfatter private landbruks-skoler.

3.11 Private videregående skoler. Antall skoler, elever og tilskudd. 1990-1998¹.

	Skoler ¹	Elever ¹	Tilskudd
1989/90 ²	38	6 054	..
1995/96	51	7 426	262 621
1996/97	51	7 114	308 109
1997/98	51	7 228	302 920
1998/99	51	7 211	319 641

¹ Tallene er gjennomsnitt av to årlige tellinger. ² Inkluderer ikke private landbruksskoler.

Kilde: KUFs budsjettproposisjon.

ende skoler har vært uforandret siden skoleåret 1995/96. Antallet elever har også vært relativt stabilt i den samme perioden. Fra skoleåret 1995/96 til skoleåret 1998/99 ble antallet elever i videregående opplæring redusert med 6,7 prosent. Det tilsvarende tallet for private videregående skoler var 2,9 prosent i den samme perioden. Den store økningen i elevtallet fra skoleåret 1989/90 skyldes delvis at private landbruksskoler er inkludert etter 1995.

Tilskudd til private videregående skoler var i 1998 i underkant av 320 millioner kroner. Det var en økning i tilskuddet til private skoler fra 1997 til 1998. Den relativt store økningen i tilskuddene fra 1995 til 1996 skyldes blant annet en generell økning av tilskuddssatsene.

	1994	1995	1996	1997	1998 ¹
Landslinjer (tidligere særlig kostbare kurstilbud)	95 644	53 320	97 587	131 814	132 398
Opplæring innenfor kriminalomsorgen	71 210	72 704	72 904	76 704	77 704
Ekstra språkopplæring for fremmedspråklige og samiske elever og lærlinger	42 306	34 005	35 421	35 307	28 140
Utstyr og tilpasning av lokaler ved fylkeskommunal videregående opplæring	166 060	154 637	154 637	131 447	-
Statlige skoler med undervisning på videregående nivå ²	111 004	139 232	142 517	130 287	134 430
Lærlinger og lærebedrifter	284 944	227 649	243 690	425 130	371 119
Statlige skoler i landbruksfag og naturbruk	80 988	65 357	61 919	46 461	28 997
Kvalitetsutvikling i videregående opplæring	85 141	89 528	96 818	81 442	84 022
Tilskudd til andre formål i videregående opplæring ³	159 040	99 457	138 067	133 295	149 742

¹ Tallene for 1998 er hentet fra 1. utgave av statsregnskapet. ² Inkluderer statens samiske videregående skoler og sikkerhetsopplæring for fiskere. ³ Inkluderer internasjonale utdanningsprogrammer og Røde Kors Nordisk United World College.

3.8. Statlige tilskudd til videregående opplæring

Fra og med 1994 er det statlige tilskuddet til videregående opplæring i fylkeskommunene lagt inn i rammetilskuddet på Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. Statlige bevilgninger til videregående opplæring som ikke omfattes av rammetilskuddet, bevilges over KUFs budsjett.

De relativt store endringene i tilskuddet til lærlinger og lærebedrifter i perioden 1996 til 1998 skyldes i hovedsak endringer i tilskuddsordninger som skulle stimulere nye og etablerte lærebedrifter til å ta inn flere lærlinger. Hovedårsaken til nedgangen i tilskudd til statlige skoler i landbruksfag og naturbruk fra i overkant av 46 mill kroner i 1997 til om lag 29 millioner kroner i 1998 er overdragelse av videregående skoler fra statlig til fylkeskommunal drift. Dette medførte store overføringer fra øremerkede midler til rammetilskuddet. Tilskudd til utstyr og tilpasning av lokaler ved fylkeskommunal videregående opplæring ble avviklet i 1998.

4. Universiteter og høyskoler

4.1 Innledning

Dette kapitlet gir en oversikt over aktiviteten innenfor høyere utdanning i Norge, med hovedvekt på studieåret 1998/99 og budsjettåret 1998. Det inngår også tidsseriedata som gir informasjon om utviklingen på 1990-tallet. Kapitlet omfatter informasjon om studenttall (opptak, registrerte studenter og kandidater), økonomi (budsjett) og ansatte.

4.1 Universiteter og høyskoler. Institusjoner og registrerte studenter, etter institusjonstype¹. Høstsemesteret 1998

Institusjonstype	Institusjoner	Studenter
I alt	68	167 757
Universiteter	4	74 727
Vitenskapelige høyskoler	6	7 095
Kunsthøgskoler	2	751
Statlige høyskoler	26	73 259
Private høyskoler ²	30	11 925

¹Tabellen inkluderer ikke eksternt finansierte studenter. ² Omfatter høyskoler med studietilbud godkjent etter privathøyskoleloven og studenttallet som det gis støtte for.

Kilde: DBH.

Om statistikken

Høyere utdanning omfatter universitets- og høyskoleutdanning. Den bygger normalt på eksamen fra tre-årig videregående opplæring. Bortsett fra enkelte private høyskoler blir alle utdanningsinstitusjoner drevet av staten, men institusjonene har stort faglig og forvaltningsmessig selvstyre.

Statistikken omfatter kun institusjoner organisert under KUF og private høyskoler som mottar støtte over KUFs budsjett. Statistikken baserer seg på summariske oppgaver fra de enkelte institusjonene til Database for statistikk om høgre utdanning (DBH). Norges landbruks høyskole og Norges veterinærhøyskole er ikke med i tallmaterialet i perioden før 1997, da de var organisert under Landbruksdepartementet. Fra 1. januar 1997 er institusjonene organisert under KUF. Tallene inkluderer derimot blant annet ikke militære høyskoler og Politihøgskolen. Dette er de viktigste årsakene til avvikene fra SSBs offisielle statistikk for universiteter og høyskoler.

4.2. Redusert søkning til høyere utdanning

Søkingen til høyere utdanning økte betydelig frem mot midten av 1990-tallet, før søkertallene igjen ble redusert fra og med 1995. Fra 1994 til 1998 ble antall søkere til høyere utdanning redusert med om lag

22 000. Reduksjonen skyldes først og fremst en reduksjon i antall 19-åringer samt at studietilbøyeligheten har gått noe ned de siste årene. En av årsakene til dette antas å være bedringen på arbeidsmarkedet de seneste årene, samt at Reform 94 gir bedre mulighet for yrkesopplæring i videregående opplæring. Antall 19-åringer vil igjen stige, og det kan også forventes at kompetansereformen vil øke søkingen til høyere utdanning.

Kapasiteten innenfor høyere utdanning i Norge er høy når en sammenligner med andre land. Det er likevel mangel på fagutdannet personell innenfor ulike fagområder. Ved tildeling av nye studieplasser de senere årene har utdanninger innenfor IT, helse- og sosialfag og lærerutdanninger vært prioritert. I 1998 ble det opprettet nye studieplasser innenfor disse utdanningsområdene. Innenfor helse- og omsorgsfagene ble det opprettet om lag 1 250 nye studieplasser, og det ble opprettet nærmere 850 nye studieplasser innenfor ulike IT-utdanninger. Også innenfor lærerutdanningene ble det opprettet nye studieplasser.

Fra og med 1995 ble opptakrutinene vesentlig forandret. Dette året oppgav søkerne til statlige høyskoler og enkelte private høyskoler inntil 15 prioriterte studieønsker på ett søknadsskjema. Fra og med 1996 ble også universitetene og de vitenskapelige høyskolene omfattet av det nye systemet. Søknadene vurderes ved lærestedene, men hver søker får bare ett tilbud om studieplass. Et mål med denne utviklingen er at studiekapasiteten blir best mulig utnyttet.

I tabell 4.3 fremgår fordelingen av kapasitet mellom de ulike statlige institusjonene innenfor høyere utdanning. Ved utbygging av kapasitet ved de statlige høyskolene er det lagt til grunn et prinsipp om spesialisering og arbeidsdeling innenfor Norgesnett, som bl.a. skal sikre

4.2 Universiteter og høyskoler. Søkere til høyere utdanning. Høstsemesteret 1992-1997

	Søkere i alt	Av dette kvalifiserte søkere		Antall personer møtt til studiestart
		I alt	Uten tilbud	
1992	96 094	85 598	23 223	39 824
1993	106 925	94 538	25 054	43 966
1994	109 054	97 116	25 514	41 907
1995	101 255	83 884	14 841	45 624
1996	101 288	82 294	8 494	45 501
1997	93 172	75 656	5 272	43 651
1998	86 644	70 043	3 473	43 380

Kilde: Samordnet opptak (SO).

4.3 Universiteter og høyskoler. Måltall studenter¹ etter institusjon. 1998

Institusjon	Måltall
I alt	169 478
Universitetet i Oslo	33 686
Universitetet i Bergen	17 167
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	17 775
Universitetet i Tromsø	6 762
Norges Handelshøyskole	2 585
Norges landbrukshøgskole	2 545
Norges idrettshøgskole	630
Norges musikkhøgskole	465
Norges veterinærhøgskole	485
Arkitektshøgskolen i Oslo	325
Kunsthøgskolen i Oslo	450
Kunsthøgskolen i Bergen	255
Høgskolen i Østfold	3 566
Høgskolen i Akershus	2 018
Høgskolen i Oslo	8 107
Høgskolen i Hedmark	3 707
Høgskolen i Gjøvik	1 357
Høgskolen i Lillehammer	1 879
Høgskolen i Buskerud	1 856
Høgskolen i Vestfold	2 597
Høgskolen i Telemark	4 215
Høgskolen i Agder	6 059
Høgskolen i Stavanger	6 157
Høgskolen i Stord/Haugesund	2 061
Høgskolen i Bergen	4 617
Høgskolen i Sogn og Fjordane	2 393
Høgskolen i Ålesund	1 227
Høgskolen i Molde	1 369
Høgskolen i Volda	2 196
Høgskolen i Sør-Trøndelag	5 367
Høgskolen i Nord-Trøndelag	2 943
Høgskolen i Nesna	947
Høgskolen i Bodø	3 278
Høgskolen i Narvik	882
Høgskolen i Harstad	1 054
Høgskolen i Tromsø	2 258
Høgskolen i Finnmark	1 932
Samisk høgskole	165
Private høyskoler	12 141

¹ Studentmåltall er det antall studenter institusjonene er dimensjonert for.
Kilde: KUFs budsjettproposisjon.

en målrettet geografisk og institusjonell fordeling av studieplasser.

4.3. Flere norske studenter til Europa

Siden slutten av 1980-årene har antall studenter innenfor høyere utdanning i Norge økt betydelig. Som en følge av ulike definisjoner og derav brudd i tidsserien er et nøyaktig anslag på økningen vanskelig å beregne.

I tillegg til studentene i den norske universitets- og høyskolesektoren studerer et stort antall nordmenn i utlandet. Foreløpige tall for studieåret 1998/99 viser at norske studenter i utlandet som har søkt om støtte i Statens lånekasse for utdanning har økt med om lag 54 prosent siden studieåret 1990/91. Mens antall studenter i USA/Canada har gått ned med 15 prosent har studenter i Europa i samme perioden økt med nesten 83 prosent.

Ved norske universiteter og høyskoler er det et betydelig antall utenlandske studenter, som er kommet til Norge blant annet gjennom utvekslingsprogrammer som Erasmus/Sokrates og Nordplus og kvoteordninger. Høsten 1998 var det registrert om lag 1 700 innreisende utvekslingsstudenter i Norge. Størstedelen av disse deltar i Erasmus-program, nærmere 43 prosent, og de fleste av dem fordeler seg ved et av universitetene. Samtidig var det om lag 1 300 utreisende utvekslingsstudentene i utlandet. Også disse deltok i overveiende grad i Erasmus-program (42 prosent), mens rundt 35 prosent plasserer seg i kategorien «annet» (kvoteordninger og bilaterale ordninger m.m.).

Dersom en sammenlikner den relative andelen av utvekslingsstudenter ved de ulike institusjonstypene, er det de to kunstfaglige høyskolene som har høyest andel utvekslingsstudenter; 5 prosent av studentene ved disse høyskolene reiste høsten 1998 ut som utvekslingsstudenter, mens 3 prosent av studentene ved skolen var innreisende utvekslingsstudenter. De statlige høyskolene har den laveste andelen utvekslingsstudenter, med rundt 1 prosent av studentene som innreisende studenter og det samme tallet for utreisende.

4.4 Universiteter og høyskoler. Registrerte studenter, etter institusjonstype. Høstsemesteret 1988-1998¹

Institusjonstype	1988	1990	1993	1994	1995	1996	1997	1998
I alt	101 381	123 830	158 111	157 930	163 360	166 221	170 527	167 973
Universiteter ²	43 908	59 659	73 856	70 669	74 298	75 889	76 342	74 727
Vitenskapelige høyskoler ³	2 813	2 866	3 751	3 725	4 202	4 371	6 913	7 095
Kunstfaglige høyskoler	802	796	906	881	878	713	762	751
Statlige høyskoler	41 715	48 479	65 659	68 336	70 402	71 316	72 377	73 259
Private høyskoler ⁴	12 143	12 030	13 939	14 319	13 580	13 932	14 133	12 141

¹ Tabellen inkluderer ikke eksternt finansierte studenter. ² Fra og med 1994 er studenter uten studierett ikke med i tallene for universitetene. For årene 1994, 1995, 1996, og 1997 var disse tallene henholdsvis 5 187, 4 445, 4 747 og 3 022. ³ Norges landbrukshøgskole og Norges veterinærhøgskole er inkludert i tallene fra og med 1997. For disse institusjonene var antall registrerte studenter i 1996 henholdsvis 2 628 og 399. ⁴ Studenttallet som det gis støtte for.
Kilde: DBH.

4.5 Universiteter og høyskoler. Norske studenter i utlandet som søker om støtte i Statens lånekasse for utdanning, etter studieland (landgruppe). 1990-1998

Landgruppe	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
I alt	7 884	8 023	8 261	7 937	8 220	9 309	11 046	11 630	12 152
Europa	5 016	5 112	5 383	5 601	5 999	7 042	8 513	8 704	9 174
USA/Canada	2 343	2 427	2 412	2 283	2 126	2 099	2 137	2 209	1 996
Andre land.....	11	12	466	53	95	168	396	717	982

Kilde: Statens lånekasse for utdanning.

4.6 Utekslingsstudenter, etter programtype og institusjonstype. Høstsemesteret 1998

Institusjonstype	I alt	Programtype			
		Erasmus/Sokrates	Nordplus	Leonardo	Andre
Innreisende i alt	988	747	290	25	673
Universiteter	625	522	161	19	445
Vitenskapelige høyskoler	72	76	31	..	41
Statlige høyskoler	284	132	92	6	186
Kunsthøyskoler	7	17	6	..	1
Utreiseinde i alt	726	571	254	15	457
Universiteter	291	331	74	10	207
Vitenskapelige høyskoler	97	53	29	..	68
Statlige høyskoler	314	171	133	5	176
Kunsthøyskoler	24	16	18	..	6

Kilde: DBH.

4.7 Universiteter og høyskoler. Studenter i Norge med utenlandsk statsborgerskap, etter institusjonstype og kjønn. Høstsemesteret 1997

Kjønn	I alt	Institusjonstype		
		Universiteter	Vitenskapelige høyskoler	Statlige høyskoler
Begge kjønn	5415	5317	98	..
Menn	2633	2597	36	..
Kvinner	2782	2720	62	..

Kilde: DBH.

Av tabell 4.7 går det frem at det ved de statlige høyere utdanningsinstitusjonene var det høsten 1997 om lag 5 400 ordinære studenter med utenlandsk statsborgerskap. Av disse er 98 prosent ved et av de fire universitetene. Det er en svak overvekt av kvinner blant studentene med utenlandsk statsborgerskap.

Om statistikken

Utekslingsstudenter omfatter både utenlandske studenter som studerer ved institusjonen og norske studenter tilknyttet institusjonen som studerer i utlandet på grunnlag av utvekslingsavtaler med utdanningsinstitusjoner i andre land. Utenlandske studenter viser studenter ved universitet og vitenskapelige høyskoler i Norge som har utenlandsk statsborgerskap.

4.4. Uteksaminerte kandidater

Den store veksten i antallet studenter har økt antall kandidater på hovedfag, profesjonsstudier og doktorgradsnivå ved universitetene i perioden 1990-1998. Antallet avlagte doktorgrader har økt med 91 prosent fra 1990 til 1998. I tabellen over avlagte doktorgrader er avlagte doktorgrader registrert per kalenderår, ikke skoleår.

Antall hovedfagseksamener ved universitetene har økt med rundt 160 prosent siden 1990. Det tilsvarende tallet for profesjonseksamener er 42 prosent. Siden 1996 har det imidlertid vært en svak nedgang i både hovedfags- og profesjonseksamener.

Det totale antallet doktorgrader viser også en sterk økning siden 1990, økningen har vært på nærmere 90 prosent. Tendensen har vært stabil for nær sagt alle institusjonene, med unntak av Universitetet i Oslo der det har vært en svak nedgang fra 1997 til 1998. Norges landbrukshøgskole og Norges veterinærhøgskole var de to institusjonene med høyest andel doktorgrader i forhold til registrerte studenter høsten 1998, henholdsvis 1,7 og 1,5 prosent.

Ved de statlige høyskolene har det gjennom 1990-tallet vært en særlig stor vekst i antallet kandidater bl.a. innenfor lærer-, sykepleier-, vernepleier- og IT-utdanning. Også for førskolelærer-, barnevernspedagog- og sosionomutdanningene har det vært en betydelig økning gjennom 1990-tallet.

4.8 Universiteter. Hovedfags- og proffesjonseksamener, etter universitet. 1990-1998

Eksamen og universitet	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Hovedfagseksamener i alt	865	1 055	1 274	1 550	1 698	2 052	2 294	2 446	2 240
Universitetet i Oslo	425	532	627	795	825	930	1 034	1 125	1 032
Universitetet i Bergen	274	313	363	451	484	625	658	680	607
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	115	129	156	198	270	340	410	433	409
Universitetet i Tromsø	51	81	128	106	119	157	192	208	192
Profesjonseksamener i alt	1 998	2 247	2 507	2 435	2 655	2 822	2 997	2 839	2 832
Universitetet i Oslo	676	841	853	937	952	1 012	1 089	1 085	1 135
Universitetet i Bergen	208	204	229	229	271	333	327	336	379
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	1 046	1 098	1 302	1 164	1 285	1 283	1 373	1 266	1 147
Universitetet i Tromsø	68	104	123	105	147	194	208	152	171

Kilde: DBH.

4.9 Universiteter og vitenskapelige høyskoler. Doktorgrader, etter institusjon. 1990-1998

Institusjon	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
I alt	358	368	400	448	504	560	601	624	680
Universitetet i Oslo	124	139	162	153	155	192	218	242	224
Universitetet i Bergen	75	76	78	91	113	135	116	100	129
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	127	114	119	174	181	174	172	185	194
Universitetet i Tromsø	16	32	29	20	42	45	46	39	59
Norges handelshøgskole	14	6	10	8	10	12	11	10	19
Norges landbrukshøgskole	..	..	..	..	..	..	24	35	41
Norges veterinærhøgskole	..	..	..	..	..	..	11	9	7
Norges idrettshøgskole	2	1	2	2	2	1	1	4	5
Arkitekthøgskolen i Oslo	-	-	-	-	1	1	2	-	2
Norges musikkhøgskole	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kilde: Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU).

4.10 Kandidater ved høyskoler, etter institusjon. 1994-1998

Institusjonstype	Årseksamener lavere nivå	Kandidattype		
		Profesjonsstudiet	Hovedfagsstudiet	Doktorgradsstudiet
Vitenskapelige høyskoler ¹				
1994	-	346	90	13
1995	-	416	93	14
1996	-	435	107	14
1997	-	890	248	51
1998	-	876	210	73
Kunsthøgskoler				
1994	-	188	81	-
1995	-	161	67	-
1996	-	134	74	-
1997	-	171	69	-
1998	-	156	68	-
Statlige høyskoler				
1994	9 654	14 049	96	-
1995	9 128	14 036	142	-
1996	9 106	16 025	106	-
1997	9 120	16 333	157	-
1998	8 061	16 333	117	-

¹ Landbrukshøgskolen og Veterinærhøgskolen er ikke med i tallmaterialet for 1994-1996.

Kilde: DBH.

4.5. Private institusjoner

I lov om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler er det fastsatt vilkår som må være oppfylt for at private høyskoler skal kunne få tildelt eksamensrett og eventuelt statstilskudd. For tildeling av statstilskudd fastsetter loven, i tillegg til kravet om eksamensrett, spesielle vilkår. Høgskolen må oppfylle ett av følgende kriterier:

- være opprettet av religiøse og/eller etniske grunner
- være opprettet som et faglig-pedagogisk alternativ
- utfylle det offentlige utdanningstilbud på felt der det er et udekket behov.

Når det gjelder sistnevnte vilkår for statstilskudd, må disse tilbudene være tilpasset de samlede offentlige planene for høyere utdanning i regionen.

Studentkapasiteten ved de private høyskolene har gått ned siden høsten 1993. De private institusjonene fikk i 1999 tilskudd for nesten 12 500 studenter, noe som var

4.12 Universiteter og høyskoler. Bevilgninger etter kapittel. 1999. 1 000 kr

Kapittelnavn	I alt	Av dette drift ¹
Universitetet i Oslo	2 603 874	1 909 620
Universitetet i Bergen	1 481 615	1 078 406
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	1 843 396	1 457 994
Universitetet i Tromsø	830 709	664 569
Norges handelshøgskole	161 304	137 650
Arkitektshøgskolen i Oslo	42 102	37 687
Norges idrettshøgskole	81 546	71 815
Norges musikkhøgskole	85 795	82 845
Norges landbrukshøgskole	474 137	323 746
Norges veterinærhøgskole	193 960	143 361
Statlige kunsthøgskoler	137 372	131 998
Statlige høyskoler	5 327 948	49 947 657
Fellesutgifter for universiteter og høyskoler	654 744	547 301
Tilskudd til privat høyskole utdanning	244 088	.

¹ Post 01 Driftsutgifter

Kilde: Statsbudsjettet medregnet folketrygden for 1998

4.11 Private universiteter og høyskoler. Student tall for tilskudd, etter fagfelt. 1993-1999

År	I alt	Fagfelt		
		Helsefag	Teologisk/ pedagogisk	Økonomisk/ data/ingeniør
1993	13 278	1 648	1 834	9 796
1994	12 903	1 738	2 059	9 106
1995	12 213	1 745	2 177	8 291
1996	11 770	1 835	2 354	7 581
1997	11 428	1 835	2 360	7 233
1998	11 925	1 955	2 585	7 385
1999	12 455	2 143	2 722	7 590

Kilde: KUFs budsjettproposisjon.

6 prosent lavere enn i 1993. Fra og med 1998 ble kapasiteten noe utvidet igjen. Den største økningen fra 1997 til 1999 har skjedd innenfor de teologiske og pedagogiske utdanningene.

4.6. Bevilgninger til universiteter og høyskoler

Av den totale offentlige bevilgningen til universitets- og høyskolesektoren i 1999, gikk 48 prosent til universitetene. De statlige høyskolene og kunsthøgskolene fikk til sammen 39 prosent av bevilgningene, mens 7 prosent gikk til de vitenskapelige høyskolene og 4 prosent til de private høyskolene. Nærmere 2 prosent av bevilgningene gikk til fellestiltak. En stor del av bevilgningene på alle skoleslagene til løpende drift av institusjonene (post 01, Driftsutgifter).

5. Voksenopplæring

5.1 Voksenopplæring, etter tema/arrangør, omfang og deltakere. 1996-1998

Tema/arrangør	Beskrivelse	1996	1997	1998
Studieforbundene	Kurs av ulik lengde ¹	743 808	711 351	692 906
Folkehøgskolene	Hovedkurs og kortkurs ²	27 878	29 474	27 975
Fjernundervisningsinstitusjonene	Individuelle innmeldinger ³	58 000	52 207	...
Opplæring for innvandrere	Opplæring til nivå ⁴	22 568	22 040	...
Arbeidsmarkedsopplæring	Kurs av ulik lengde ⁵	52 260	39 787	...
Grunnskoleopplæring for voksne i kommunal regi ⁶	Med tilbud om eksamen ⁷	2 868	1 426	1 688
Spesialundervisning på grunnskolen område ⁶	Med tilbud om eksamen ⁷	6 043	5 287	7 310
Annen voksenopplæring på grunnskolen område ⁶	Kurs av ulik lengde	..	..	10 295
Videregående opplæring for voksne i fylkeskommunal regi	I ordinære klasser og deltids elever ⁸	31 615	34 826	...
Etter- og videreutdanning ved universiteter og høyskoler	Etterutdanning og videreutdanning ⁹	85 570	85 570	94 078

¹ Kilde:SSB. ² Kilde:KUFs informasjonssystem for folkehøgskoler (DIFF). ³ Kilde:Statistikk for frittstående fjernundervisningsinstitusjoner (FRES).

⁴ Kilde:Statistikk for norskopplæring for voksne innvandrere (FRES). ⁵ Kilde:Arbeidsdirektoratet. ⁶ Gjelder undervisningsår, ikke kalenderår.

⁷ Kilde:Grunnskolen informasjonssystem (GSI). ⁸ Kilde:Videregående skoles informasjonssystem (VSI). ⁹ Kilde:Database for høgre utdanning (DBH).

5.1. Innledning

Lov om voksenopplæring angir hovedprinsippene for ansvar, organisering og finansiering av opplæringen. Det er gitt konkrete bestemmelser om opplæring på bestemte nivåer i lovene om grunnskolen, videregående opplæring, fagopplæring og høyere utdanning og om hvem som defineres som voksne.

Om statistikken

Norsk voksenopplæring er sammensatt og mangfoldig. Det er i liten grad etablert egne offentlige institusjoner for voksenopplæring. Ansvar er dels lagt til de offentlige utdanningsinstitusjonene (grunnskoler, videregående skoler, høyskoler og universiteter) og dels til frittstående/private institusjoner og organisasjoner (studieforbund, folkehøgskoler og fjernundervisningsinstitusjoner). Arbeidslivet er en betydelig aktør i voksenopplæringen, både i samarbeid med ulike utdanningsinstitusjoner og ved interne tiltak i virksomhetene. Det foreligger ikke statistikk for den samlede opplæringsinnsatsen i arbeidslivets egen regi.

5.2 Grunnskoleopplæring for voksne

Om statistikken

Opplæringen omfatter eksamensrettet grunnskoleopplæring samt spesialundervisning for voksne på grunnskolen område. Grunnskoleundervisning og spesialundervisning for voksne er for elever over 16 år. Når det gjelder rett til spesialundervisning på grunnskolen område, har fylkeskommunen ansvar for undervisningen for elever mellom 16 og 20 år, mens kommunen har ansvaret for dem over 20 år med rett til spesialundervisning.

5.2.1 Eksamensrettet grunnskoleopplæring

Eksamensrettet grunnskoleopplæring for voksne er organisert i egne kurs. Opplæringen dekker vanligvis 9. og 10. klassetrinn men bygger i stor utstrekning på den enkelte elevs forutsetninger. Det er utarbeidet egne læreplaner for norske og for fremmedspråklige voksne som bygger på grunnskolen læreplaner, men planene er tilpasset voksne når det gjelder stoffvalg, og de vektlegger voksenpedagogiske prinsipper. På dette grunnlaget er det også utviklet egne prøver for voksne til grunnskoleeksamen. Grunnskoleeksamen for voksne omfatter fem fag: norsk, matematikk, engelsk (skriftlig) og to av de tre muntlige fagene samfunnsfag, kristendom med livssynsfag og naturfag. Gjennomført opplæring gir samme kompetanse og rettigheter som den

ordinære grunnskoleopplæringen. Fra høsten 1999 tas i bruk metodisk veiledning for grunnskoleopplæring for voksne. Dette har utgangspunkt i læreplanverket for grunnskolen (L97 og L97 samisk) og omfatter de fag som inngår i grunnskoleopplæring for voksne, inkludert tegnspråk som 1. språk og samisk. L97-veiledningen vil erstatte de egne læreplanene. Opplæringen skal tilpasses og legges til rette etter egne regler.

5.2 Voksenopplæring. Eksamensrettet grunnskoleopplæring for voksne, etter kjønn og alder. 1998¹

Kjønn	20 år og under	21 år og over	Innvandre/flyktninger 21 år og over
I alt	29	571	1 094
Kvinner	12	363	645
Menn	11	208	449

¹ Statens utdanningskontorer har påpekt at det er visse usikkerheter knyttet til rapporteringen. Kilde: GSI.

Tilstandsrapportene fra de statlige utdanningskontorene viser en nedgang i antall voksne som tar eksamensrettet grunnskoleopplæring i svært mange av kommunene.

5.2.2 Spesialundervisning på grunnskolens område for voksne

Retten til spesialundervisning på grunnskolens område for voksne er i ny opplæringslov (gjeldende fra 1. august 1999) hjemlet i opplæringslovens § 5, nr. 2. Lovens kapittel 5 gjelder i sin helhet for voksne. Retten til spesialundervisning bygger på en sakkyndig vurdering av et særskilt behov for slik opplæring, og den er avgrenset til personer som ikke har fullført grunnskolen og til personer som på grunn av sykdom eller skade trenger fornyet opplæring.

Opplæringen skal være av grunnleggende karakter, og den skal kvalitetsmessig være likeverdig med den som gis etter grunnskoleloven. Opplæringen skal ha som utgangspunkt at den voksne skal gis muligheter til bedret livskvalitet, til å bli mer selvhjulpne og til å kunne mestre grunnleggende ferdigheter.

En del studieforbund og fjernundervisningsinstitusjoner gir voksenopplæring på grunnskolens område. En del av disse gjør dette på oppdrag fra kommunene og mot-

5.3 Voksenopplæring på grunnskolens område, etter type opplæring, kjønn og alder. 1998¹

Type opplæring og kjønn	Deltakere	20 år og under	21 år og over
Spesialundervisning	7 310	213	7 097
Kvinner	3 324	100	3 224
Menn	3 986	113	3 873
Annen voksenopplæring på grunnskolens område ²	1 297	88	1 209
Kvinner	617	33	584
Menn	680	55	625

¹ Statens utdanningskontorer har påpekt at det er visse usikkerheter knyttet til rapporteringen. ² Gjelder opplæring som ikke er eksamensrettet og som kommunene ikke karakteriserer som spesialundervisning. Kilde: GSI.

tar kommunal støtte til virksomheten. I tillegg skjer det en del opplæring i regi av kommunene som ikke verken kan omfattes av den eksamensrettede opplæringen eller blir betegnet som spesialundervisning. For at også slik virksomhet skal dokumenteres er det fra 1998 lagt inn i statistikken oversikt over slike tiltak.

5.3 Videregående opplæring for voksne

Formålet med videregående opplæring for voksne er å gi voksne muligheter til å skaffe seg kompetanse tilsvarende videregående nivå i allmenn og yrkesrettet videregående opplæring.

5.3.1 Ordinær opplæring

Videregående opplæring for voksne arrangeres ved de ordinære videregående skolene. Det finnes noen få fylkeskommunale og ett statlig voksenopplæringssenter, Statens ressurs- og voksenopplæringssenter. I tillegg tilbyr studieforbundene og fjernundervisningsinstitusjonene kurs på videregående skoles nivå. Deltakerne på tilbud i regi av studieforbund og fjernundervisningsinstitusjoner vil normalt avlegge eksamen som privatister.

For skoleåret 1998/99 var ca. 10 prosent av elevmassen 20 år og eldre. (Se også kapittel 3.2).

Om statistikken

Tabellen omfatter voksne i tilbud som innrapporteres i henhold til omfangsbestemmelsene. Det foreligger ikke tall for andelen voksne som får tilbud i kurs organisert spesielt for voksne. Som voksne regnes elever som er 20 år og eldre.

5.4 Voksenopplæring. Heltidselever i videregående skole og andelen voksne, etter nivå. 1994-1998

År	Elever				Prosentandel voksne			
	I alt	Grunnkurs	VKI	VKII	I alt	Grunnkurs	VKI	VKII
1994	191 427	71 178	62 798	57 451	16,6	8,5	16,5	26,9
1995	177 868	65 494	57 430	54 944	13,3	6,3	9,8	25,2
1996	171 120	65 498	56 404	49 218	12,8	7,7	10,1	22,5
1997	167 091	64 542	55 197	47 370	12,1	6,7	8,9	23,0
1998*	160 371	63 170	53 108	44 093	10,6	5,6	7,2	21,8

Kilde: VSI.

Rapportene viser at det i skoleåret 1998/99 var nesten 11 prosent av elevene i videregående opplæring som var 20 år eller eldre. Dette var en nedgang på 1,5 prosentpoeng fra skoleåret før, og nedgangen kan finnes igjen på alle trinn av den videregående opplæringen. Siden skoleåret 1994/95 har andelen voksne blant elevene i videregående opplæring gått ned med over 6 prosentpoeng. Størst har nedgangen vært i VKI hvor det i 1998/99 var nesten over 9 prosentpoeng færre voksne enn sammenlignet med 1994/95. I samme perioden har innrapportert omfang blitt redusert i alle fylker

5.3.2 Fagopplæring i arbeidslivet

Voksne som ønsker fagbrev etter lov om fagopplæring i arbeidslivet, kan benytte seg av følgende ordninger:

- Voksne etter fylte 21 år, kan tas inn som lærlinger med full praktisk opplæring i bedrift.
- Voksne med 25 prosent lengre allsidig praksis enn fastsatt læretid kan gå opp til fagbrev etter reglene i § 20 i lov om fagopplæring i arbeidslivet.

Voksne som fyller kravene i § 20 kan ikke tas inn som lærlinger i faget.

§ 20-kandidatene kan fremstille seg til fag- og svenneprøve uten at det blir reist krav om å gå opp til en egen prøve i de felles allmenne fagene i videregående opplæring.

mer for deltakere med en god skolebakgrunn fra hjemlandet (tilnærmet norsk grunnskole eller mer). Deltakere med liten eller ingen skolebakgrunn fra hjemlandet får tilbud om inntil 3000 timers opplæring.

5.4.1 Ansvar og organisering

Det er et kommunalt ansvar å gi tilbud om norskopplæring med samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Kommunen kan selv drive opplæringen, eller det kan overlates driften til tilskuddsberettigede studieforbund eller andre godkjente utdanningsinstitusjoner. I 1998 gjennomførte skoleverket snautt 93 prosent av undervisningen, studieforbundene 6 prosent og folkehøgskolene vel 1 prosent.

Staten gir tilskudd til opplæringen etter faste satser og retningslinjer.

5.4.2 Evaluering av deltagerne og omfang

Deltakere som avslutter den statsfinansierte opplæringen i norsk med samfunnskunnskap, avlegger Språkprøven i norsk for voksne innvandrere. På grunn av overgang til nivåbasert opplæring ble ikke oppslutningen om Språkprøven så stor i 1998 som foregående år. Språkprøven ble arrangert 3 ganger på 2-3 steder i hvert fylke, og bare 2 070 kandidater avla Språkprøven på bokmål, mens kun 1 kandidat tok den på nynorsk.

Omfanget av undervisningen, deltakere, undervisnings- og deltakertimer samt kostnader ved undervisningen, rapporteres til KUFs statistikkbase FRES.

5.5 Voksenopplæring. § 20-kandidater. 1993-1998. Absolutte tall og prosent

	§ 20-kandidater i alt	Prosent av totalt antall kandidater til fagbrev
1993	6 906	50
1994	6 710	46
1995	7 088	46
1996	9 193	47
1997	16 817	59
1998	23 263	61

Kilde: Linda- fagopplæring.

Fra 1997 til 1998 viste antall § 20-kandidater en meget stor økning med 38 prosent. (Se også kapittel 3.4).

5.4 Opplæring i norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere, inkludert flyktninger og asylsøkere

Kunnskaper og ferdigheter i norsk språk og om det norske samfunn er avgjørende for at personer fra språklige minoriteter skal bli funksjonsdyktige og finne seg til rette i det norske samfunn. Tilbudet om opplæring i norsk med samfunnskunnskap gis til personer over 16 år som ikke er tatt inn som elever i andre utdanningsinstitusjoner og som har et annet morsmål enn norsk, dansk, svensk og samisk. Fra 1998 er timerammene betydelig styrket, og opplæringen gis etter to hovedløp som beskrevet i ny plan for opplæringen. Inntil 850 ti-

5.6 Voksenopplæring. Opplæring for voksne fremmedspråklige, etter omfang. 1994-98

	1994	1995	1996	1997	1998
Undervisnings-					
timer	547 235	613 368	572 715	556 776	..
Deltakere					
(gjennom året) ...	27 525	25 565	22 268	22 040	..
Personer ¹	13 179	13 909	13 598	11 252	..
Regnskapstall					
(i 1000 kroner) ² .	276 259	296 565	275 593	251 120	310 736
Herav eksamens-					
rettet grunn-					
skoleopplæring,					
innvandrere					
16-20 år	.	.	.	.	22 613

¹ Antall personer over hele landet. Tellingsdato 1.12. ² I tillegg er det brukt midler til språkprøven og utviklingstiltak.

Kilde: FRES.

Om statistikken

“Deltakere (gjennom året)” slik tallet fremkommer i oversikten, kan være høyere enn antallet personer som faktisk deltar i undervisningen fordi innvandre-re som deltar på kurs ut over ett kalenderår kan telle som deltakere hvert år. Deltakere som slutter etter vårsemesteret, teller som “fulle” deltakere, og det samme gjelder for deltakere som starter om høsten. Deltakere som fortsetter fra vår til høst kan i noen grad ha blitt registrert to ganger.

En del innvandrere kommer til landet etter opplæringspliktig alder (16 år) med lite eller ingen skolegang fra hjemlandet. Denne gruppen har ikke rett til grunnskoleopplæring etter grunnskoleloven, og fyller heller ikke vilkårene for inntak til videregående opplæring. Fra 1998 er det lagt inn øremerkede midler til kommunene for å gi tilbud om eksamensrettet grunnskoleopplæring.

5.5 Høyere utdanning

Høyere utdanning for voksne som etter- og videreutdanning foregår som oftes på universiteter og høyskoler, som studiearbeid arrangert av studieforbund og med faglig godkjenning fra universitet eller høyskole.

5.7 Voksenopplæring. Etter- og videreutdanning ved universiteter og høyskoler. 1998

	Videreutdanning	Etterutdanning
I alt	29 400	64 678
Universiteter	5 855	16 212
Vistenskapelige høyskoler	2 499	3 009
Statlige høyskoler	21 046	45 457

Kilde: DBH.

Om statistikken

Med etterutdanning menes kortere kurs som ikke gir formell kompetanse, men som sikter mot fornyelse og ajourføring av en førstegangsutdanning. Målgruppen er personer som tidligere har fullført en grunnutdanning.

Med videreutdanning menes eksamensrettede studieprogram/-fag som har som intensjon å gi formell kompetanse og vekttallsuttelling i grad. Målgruppen er personer som har fullført en grunnutdanning tidligere. Et videreutdanningstilbud vil ofte være en spesialisering/påbygning av en grunnutdanning.

5.8 Voksenopplæring. Arbeidsmarkedsopplæring, etter kurs, deltakere og bevilgning. 1989-1998

År	Kurs	Deltakere	Bevilgning i mill. kr
1989	3 700	50 460	2 071
1990	4 195	58 200	2 190
1992	4 729	58 233	2 321
1993	4 959	62 390	2 389
1994	4 850	63 081	2 284
1995	5 000	61 200	1 887
1996	3 300	52 260	1 666
1997	2 645	39 787	1 342
1998	...	...	...

Kilde: Arbeidsdirektoratet.

Det er mange som tar høyere utdanning gjennom de tilbud som studieforbundene gir. Utviklingen av rapporteringen om dette er under utvikling. For 1998 ble det rapportert om nær 49 000 deltakere som hadde fått opplæring på høyere nivå i studieforbundene.

5.6 Arbeidsmarkedsopplæring

Arbeidsmarkedsopplæringen (AMO) er et delt ansvar mellom Arbeids- og administrasjonsdepartementet og KUF. Arbeidsmarkedsmyndighetene har det økonomiske ansvar, samt ansvaret for hvilke kurs og hvor mange kurs som settes i gang, for lokalisering og for inntak av kursdeltakere. KUF har ansvar for det faglige og pedagogiske opplegget. Nedre aldersgrense for å kunne delta på et AMO-kurs er 19 år. Kursenes varighet er fra 2 til 38 uker.

5.7 Studieforbundene

5.7.1 Studieforbundene generelt

23 studieforbund med til sammen 360 landsomfattende frivillige organisasjoner som medlemsorganisasjoner

5.9 Voksenopplæring. Deltakere i studieforbund, etter kjønn, alder og emner. 1998. Absolutte tall og prosent

	Deltakere		Alder			
	I alt	Prosent andel kvinner	14-29 år	30-49 år	50 år og eldre	Uoppgitt
I alt 1996	743 808	56	194 056	194 783	111 810	243 159
I alt 1997	711 531	56	206 587	233 957	139 766	131 221
I alt 1998	681 359	56	187 893	234 112	147 823	111 531
Språkfag	29 011	72	5 477	9 452	7 177	6 905
Estetiske fag og håndverksfag	275 392	62	91 830	92 096	77 300	14 166
Humanistiske fag, tros- og livssynsfag	48 982	58	17 628	13 738	14 159	3 457
Samfunnsfag	29 396	61	6 730	8 555	3 623	10 488
Organisasjons- og ledelsesfag	118 833	48	31 531	44 143	19 514	23 645
Økonomi og EDB-fag	40 755	53	5 082	18 007	7 341	10 325
Helse- og sosialfag	61 282	71	7 465	18 084	7 968	27 765
Samferdsels- og kommunikasjonsfag	16 759	23	6 326	5 440	1 839	3 154
Realfag, industri- og tekniske fag	18 691	28	3 417	5 481	954	8 839
Naturbruk, økologi og miljøvern fag	35 609	29	11 537	16 041	6 740	1 291
Tjenesteyting og servicefag	6 487	71	862	3 007	1 133	1 485
Uoppgitt	162	..	8	68	75	11

var i 1998 godkjent med tilskuddsrett. Deltakere i studieforbundenes voksenopplæring må ha fylt 14 år, og opplæringen arrangeres etter retningslinjer gitt i lov om voksenopplæring med tilhørende forskrifter. I 1998 hadde et kurs i gjennomsnitt 10 deltakere og en varighet på 30 timer. Det ble registrert i alt 693 000 deltakere på kurs med statstilskudd, en tilbakegang på nær 3 prosent fra 1997. I alt ble det gjennomført 1 950 000 studietimer.

Den vanligste arbeidsformen er studiesirkelen, som kan være med eller uten lærer. Et kurs må ha minimum 5 deltakere og en varighet på minimum 12 timer for å få statstilskudd. Til sammen arrangerte studieforbundene 61 000 kurs i 1998.

Studieforbundene står fritt i valg av innhold og nivå på tilbudene. En andel av studieforbundenes opplæring er parallell til skoleverket med tilbud om offentlig eksamen.

5.10 Voksenopplæring. Deltakere på kurs arrangert av studieforbundene med paralleller i offentlig utdanningssystem. 1995-1998

År	Grunnskole	Videregående-skole	Høyere utdanning	§ 20-kurs
1995	461	13 658	33 229	3 275
1996	..	16 965	33 198	5 394
1997	734	18 099	..	5 514
1998	...	...	47 829	12 694

Kilder: 1995-96: Voksenopplæringsforbundet. 1997-98: SSB.

Totalt sett er det registrert nedgang i deltakertall, gjennomførte studietimer og antall kurs når det gjelder kurs med paralleller i det offentlige utdanningssystemet. Det er sannsynlig at nedgangen blant annet skyldes reduksjon i tilskuddene.

5.7.2 Kurs for særlige målgrupper

Lov om voksenopplæring hjemler opplæring for særlige målgrupper. Formålet er å fremme likestilling i utdanningsmuligheter og å gi tilrettelagt undervisning.

5.11 Voksenopplæring. Kurs for særlige målgrupper arrangert av studieforbundene, etter studietimer og deltakere. 1995-1998

År	Studietimer	Deltakere	
		I alt	Prosentandel kvinner
1995	88 676	21 996	61
1996	91 625	22 464	62
1997 ¹	78 999	20 464	64
1998	74 788	23 397	63

¹ Nedgang i timer og deltakere skyldes også underrapportering til SSB.
Kilder: 1995-96: KUF. 1997-98: SSB.

Opplæring for særlige målgrupper drives i regi av studieforbund og andre organisasjoner. I tillegg får andre landsomfattende interesseorganisasjoner mindre tilskudd. Ca. 90 prosent av studieforbundenes opplæring for særlige målgrupper gjelder funksjonshemmede. Det gis ekstra tilskudd for opplæring for særlig målgrupper. Tilskuddet skal først og fremst brukes til toppfinansiering av opplæringstiltak som får ordinær støtte til studiearbeid. I 1998 ble det gitt tilskudd til 2 200 tiltak, med nesten 23 400 deltakere. Deltakertallet viser en økning fra 1997 til 1998. For denne tilskuddsposten har statstilskuddet hatt en liten nominell økning fra 1997 til 1998.

5.8 Folkehøgskolene

Folkehøgskolen i Norge er forankret i lov om folkehøgskoler. I samsvar med sine tradisjoner skal folkehøgskolen fremme allmenndanning på ulike alders- og utdanningstrinn. Innenfor denne rammen blir verdigrunnlag og målsetting fastsatt av den enkelte skoleeier. Elevene skal ha fylt 17 år før 1. januar i skoleåret, men det kan tas opp elever som er ett år yngre.

I 1998 var det i gang 79 folkehøgskoler og 3 folkehøgskolelignende tiltak. Av disse er 10 fylkeseid, mens resten er drevet av private organisasjoner og institusjoner. Alle skolene er internatskoler. Det meste av virksomheten er årskurs på 33 uker. Kortkurs med varighet fra 3 dager til 16,5 uker utgjør ca. 14 prosent av virksomheten. Kursene på mer enn 16,5 uker har et nokså stabilt omfang, mens det er en nedgang for de kortere kursene.

5.12 Voksenopplæring. Elever i folkehøgskolene. 1990-1998

Deltakere	1990	1992	1994	1995	1996	1997	1998*
Deltakere i alt	31 255	31 498	30 843	30 961	27 878	29 474	27 975
Årskurs	12 965	12 863	12 360	11 808	10 914	12 259	13 202
Kortkurs	18 290	19 422	18 483	19 153	16 964	17 215	14 773
Deltakere omregnet til årselever i alt	7 742	7 750	7 352	7 075	6 476	7 097	...
Årselever hovedkurs	6899	6 878	6 558	6 248	5 726	6354	...
Årselever kortkurs	843	872	794	827	750	743	...

Kilde: KUF

Om statistikken:

Et årskurs strekker seg over et skoleår, dvs fra august det ene året til mai neste år. I tabell 5.13 refererer tallene seg til både skoleår og kalenderår. Elever i årskurs er derfor heltidsekvalenter av elever på både vårens og høstens hovedkurs. For å kunne gi mest mulig sammenlignbare tall omregnes både deltakere på hovedkurs og kortkurs til årselever. I motsetning til SSBs individbaserte statistikk for folkehøgskolene, er også elever med mindre enn 300 undervisningstimer per år, også talt med.

5.9 Fjernundervisningsinstitusjonene

I alt 16 frittstående institusjoner var godkjent med rett til statstilskudd i 1997⁶. Alle kurs ved fjernundervisningsinstitusjonene blir nå normert med studietimer, med utgangspunkt i et studieår på 1 400 studietimer.

5.13 Voksenopplæring. Studieaktiviteten i fjernundervisningsinstitusjonene, etter fullførte studietimer. 1996-1998

År	I alt	Videregående opplæring	Høgskole/universitet	Frittstående kurs
1996	8 311 540	2 277 013	2 464 775	3 569 752
1997	7 339 475	2 223 395	2 215 633	2 900 447
1998	...	...	...	...

Kilder: 1996-97: KUF.

5.14 Voksenopplæring. Studieaktiviteten (fullførte studietimer) i fjernundervisningsinstitusjonene omregnet til helårsstudenter, etter institusjonstype 1993-1998

Institusjonstype	1994	1995	1996	1997	1998
I alt	6 104	6 202	5 937	5 243	...
Videregående opplæring		1 269	1 553	1 631	1 588
Høgskole/universitet	1 841	1 645	1 761	1 583	...
Frittstående kurs	2 994	3 004	2 545	2 072	...

Kilde: KUF.

5.10 Ressursbruk i voksenopplæringen

Følgende voksenopplæringstilbud dekkes av det offentlige (dvs. at det ikke er kursavgifter):

- Grunnskoleopplæring for voksne.
- Videregående opplæring for voksne.
- Arbeidsmarkedsopplæring (inklusive deltakernes kursstønad i opplæringstiden).
- Opplæring for voksne fremmedspråklige.

For grunnskoleopplæring og videregående opplæring må de voksne elevene betale sine bøker selv, og det er en eksamensavgift for privatister på 250 kroner per enkeltfag i videregående opplæring for de som går opp til eksamen for første gang og 500 kroner per enkeltfag

for forbedringsprivatister. Det er kursavgifter for opplæring arrangert av studieforbundene og fjernundervisningsinstitusjonene. På folkehøgskolene betaler elevene ca. 35 000 kroner for et studieår, primært for internatopphold.

Det var i 1998 ingen offentlige ordninger for studiepermisjon. Det er imidlertid ulike ordninger i overenskomster og avtaler ved enkeltbedrifter på bransjeplan og mellom partene i arbeidslivet som gir muligheter til permisjon og støtte til opplæring.

KUF har ikke opplysninger om kommunenes og fylkeskommunenes utgifter til voksenopplæring. De statlige tilskuddene til grunnskole- og videregående opplæring for voksne inngår i rammeoverføringene til kommuner og fylkeskommuner.

5.15 Bevilgninger til voksenopplæring over statsbudsjettet. 1994-98. Millioner kr¹

	1994	1995	1996	1997	1998
Bevilgning over kategori 7.50 i statsbudsjettet	941,6	913,8	944,4	972,1	1 006,90
Studieforbund	209,5	209,5	211,6	206,3	191,5
Herav:					
Særlige målgrupper i regi av studieforbundene	22,1	22,1	22,2	22,7	23,2
Folkehøgskolene	353,2	348,4	352,5	343,4	327,1
Statens ressurs- og voksenopplæringssenter	38,8	38,5	43,5	41,5	42,4
Voksne fremmedspråklige	276,3	296,5	265,3	310,5	335,5
Fjernundervisning	45,7	45,5	45,2	36,6	37,4
Opplæring for tillitsvalgte	5	5	5	5	5
Arbeidsmarkedsopplæringen	2 284	1 887	1 666	1 342	...

¹ Tallene for 1994-96 er regnskapstall. Tallene for 1997-98 er bevilgningstall. Kilde: KUFs budsjettproposisjoner.

Om statistikken

Bildet av ressursbruken er ufullstendig ved at kommunenes, fylkeskommunenes, universitetene og høgskolenes ressurser til voksenopplæring ikke er tatt med her. Heller ikke private tilskudd er med. Investeringer i opplæring i regi av arbeidslivet og kostnader som den enkelte voksne selv betaler, er heller ikke medregnet. Grunnskole og videregående opplæring for voksne i henholdsvis kommunal og fylkeskommunal regi, er en del av rammeoverføringene til disse sektorene. Denne kostnaden er ikke tatt med i oversikten.

⁶ Statistikkinnhenting for fjernundervisningsinstitusjonene er under omlegging. For tall for 1998 vises det til publikasjonen "Voksenopplæring i Norge" som utgis i august/september serien Aktuell utdanningsstatistikk.

6. Lærere og vitenskapelig personale

6.1 Antall lærere

Fra 1988 til 1997 økte antall lærere og vitenskapelig personale fra 84 000 til 102 000 personer. Økningen fra 1996 til 1997 var 6 500, og den kom hovedsakelig i grunnskolen, mens det var små endringer i videregående skole og ved universiteter og høyskoler.

Om statistikken:

Datene er hentet fra SSBs lærerstatistikk som bygger på tall fra Statens sentrale tjenestemannsregister (SST) og Sentralt tjenestemannsregister for skoleverket (STS). Alle data er samlet inn og registrert per 1. oktober hvert år. Tallene i kapitlet inkluderer ikke lærer ved private skoler som ikke rapporterer til SST eller STS.

6.2 Andel kvinner

Andelen kvinner blant lærere og vitenskapelig personale har økt hvert år de siste 20 årene. Fra 1988 til 1997 økte kvinneandelen i grunnskolen med 6 prosentpoeng, mens den økte med 7 prosentpoeng både i videregående skole og ved universiteter og høyskoler.

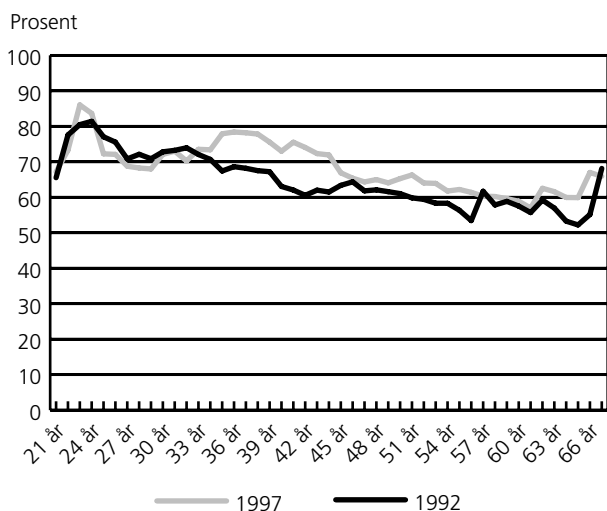
Kvinner andel av utførte årsverk har i hele perioden vært lavere enn andelen kvinnelige lærere, men forskjellene er blitt mindre. Det skyldes at menn i gjennomsnitt har redusert sine årsverksprosent, mens kvinner utførte om lag det samme antall årsverk per person i 1997 som i 1998 (prosent årsverk per person vil øke hvis det arbeides mye overtid og synke hvis mange arbeider deltid). Med to unntak viser tabell 6.1 mindre enn ett årsverk per person.

6.1. Lærere og vitenskapelig personale, etter kjønn og skoleslag. Årsverk. 1. oktober 1988, 1990, 1992, 1994, 1996 og 1997

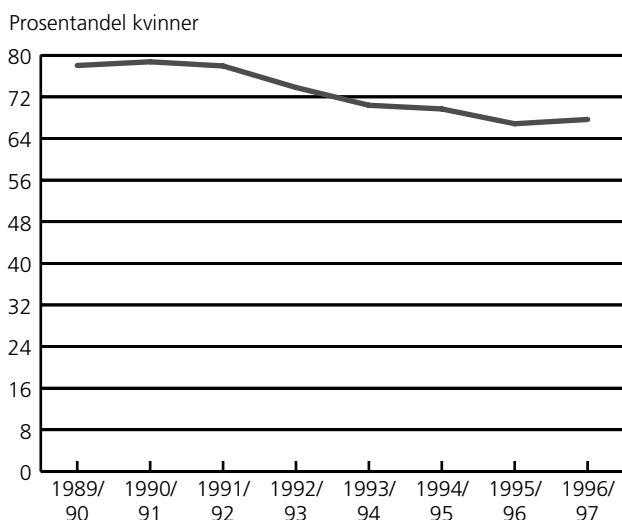

År	Lærere og vitenskapelig personale			Årsverk		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
Alle skoleslag						
1988	83 829	40 470	43 359	77 493	39 659	37 834
1990	84 594	40 733	43 861	78 300	39 857	38 443
1992	89 820	42 635	47 185	83 018	41 405	41 613
1994	91 446	42 239	49 207	83 868	40 384	43 484
1996	95 457	42 776	52 681	86 248	40 125	46 124
1997	101 941	43 702	58 239	92 136	40 971	51 165
Grunnskoler						
1988	53 060	19 983	33 077	48 191	19 406	28 784
1990	51 267	18 993	32 274	46 372	18 277	28 095
1992	52 492	18 933	33 559	47 568	18 147	29 421
1994	52 977	18 305	34 672	47 980	17 386	30 594
1996	55 296	18 552	36 744	49 717	17 533	32 184
1997	61 622	19 543	42 079	55 444	18 436	37 008
Videregående skoler						
1988	22 710	14 772	7 938	21 734	14 791	6 942
1990	25 318	16 178	9 140	24 369	16 229	8 140
1992	27 049	16 795	10 254	25 791	16 665	9 126
1994	26 968	16 421	10 547	25 122	15 847	9 276
1996	27 231	15 954	11 277	24 551	14 820	9 731
1997	26 995	15 682	11 313	24 392	14 613	9 779
Universiteter og høyskoler						
1988	8 059	5 715	2 344	7 569	5 461	2 107
1990	8 009	5 562	2 447	7 560	5 352	2 208
1992	10 279	6 907	3 372	9 659	6 594	3 066
1994	11 501	7 513	3 988	10 766	7 152	3 614
1996	12 930	8 270	2 660	11 981	7 772	4 209
1997	13 324	8 477	4 847	12 299	7 921	4 377

Figur 6.1 Kvinnelige lærere i grunnskolen etter alder. Prosent av alle lærere. 1. oktober 1992 og 1997

Figur 6.2 Studenter som avsluttet en allmennlærerutdanning 1989/90-1996/97 etter kjønn.

Kvinneandelen økte blant annet fordi det ble ansatt mange kvinnelige lærere i alderen 35 til 44 år. Figur 6.1 viser situasjonen i grunnskolen i 1992 og i 1997. I aldersgruppen 25 til 32 år gikk kvinneandelen litt ned i perioden, mens den gikk betydelig opp i aldersgruppen 35 til 44 år. Kvinneandelen blant de yngste lærerne er imidlertid fortsatt mye høyere enn blant de eldre. I 1997 var det bare 57 prosent kvinner blant 60-åringene, mens andelen for årsklassene under 40 år var mellom 68 og 86 prosent.

Også blant nyutdannede allmennlærere er kvinneandelen høy, men den har vært synkende de siste årene. Vel 72 prosent av de 9 900 nye allmennlærerne som ble uteksaminert i perioden 1990 til 1997 var kvinner. Men andelen sank fra 78 til 67 prosent i perioden.